

39๗
4

ขบวนการสานต่อ
หนึ่งศตวรรษหยุดเพื่อสังคม:
เล่ม พรังพวงแก้ว

วันอังคาร ที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ณ หอประชุมใหญ่ จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ເສີນ ສິກຂີເນີຍ

ຈິນເຕາ ບຸນເສີ

ຈິງຈິ ເກນະປັດສິເກທິ

ທ່ານ ເສີລະວະນເສີ

ສີ ະກຸງຈິງ

ສິນທິ ສະໂກກ

ເສີນເສີນ ດູນກາວິດ

ບຸນຍັງ ເນີເລເສີ

ບຸນເສີນ ບຸນເລກ

ບຸນຍັງ ຈຸນຍູ

ບຸນຍັງ ສຸລະນະນິສິ

ບຸນຍັງ ສິນທິສຸວັນ

ບຸນຍັງ ສິນທິ

ແຫຼ່ງກຳລັງປັບປຸງ

ໂຮງຮຽນ

M.B. OF 2478

ບຸນຍັງ ໂອສະຣາຈິກ

ບຸນຍັງ ສິນທິສຸວັນ

ບຸນຍັງ ສຸຂະນະນະ

ບຸນຍັງ ສຸຂະນະນະ

ເສີນ ໂອສະຣາຈິກ

ສິນທິ ບຸນຍັງເສີນ

ສິນທິ ໂອສະຣາຈິກ

ເສີນ ສິນທິສຸວັນ

ສິນທິ ໂອສະຣາຈິກ

ສິນທິ ສິນທິສຸວັນ

ສິນທິ ສິນທິສຸວັນ

ສິນທິ ສິນທິສຸວັນ

ສິນທິ ສິນທິສຸວັນ

มิตรรัก ชล มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
ชั้น ๕ ค่ำ เดือน ๕ ปีชวด

ขบวนการล่าเนื้อ หนึ่งศตวรรษหยุดเพื่อสังคม:
เล่ม พรังทองแก้ว

เลขหมู่ CT100 น.๖๓๙๑ ๒๕๕๔

เลขทะเบียน ๐๐๐๐๗๖๔๕

วันที่ ๒๗.๓.๒๕๕๕

ขบวนการล่าต่อ หนึ่งศตวรรษหยุดเพื่อสังคม: เล่ม ฟรังพวงแก้ว

ที่ปรึกษา

ผศ.ภญ.สำลี ใจดี รศ.ดร.ภญ.จิราพร ลิ้มปานานนท์

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ภญ.นิยดา เกียรติยิ่งอังคสุลี รศ.ดร.จันทร์เพ็ญ วิวัฒน์
น.ส.ปารณัฐ สุขสุทธิ ผศ.ดร. ภญ.วรรณมา ศรีวิริยานุภาพ
ภญ.วรสุดา ยุงทอง นายณนนาท อนุพงศ์พัฒน์
รศ.ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ ผศ.ภญ.อภิฤดี เหมะจุฑา

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๔ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๔ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-616-90690-2-7

พิสูจน์อักษร

นางสุดารัตน์ สุวรรณพงษ์ นางสาวสรินทร์ทิพย์ เกิดแสง

ร่วมจัดทำโดย

แผนงานสร้างกลไกเฝ้าระวังและพัฒนาระบบยา (กพย.)

กลุ่มศึกษาปัญหาฯ (กตย.)

มูลนิธิสาธารณสุขกับการพัฒนา (มสพ.)

หอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์สุขภาพไทย (ทพสท.)

มูลนิธิพัฒนาการแพทย์แผนไทย (มพท.)

มูลนิธิเภสัชศาสตร์เพื่อสังคม (มภส)

เจ้าของ จัดพิมพ์และเผยแพร่

แผนงานสร้างกลไกเฝ้าระวังและพัฒนาระบบยา (กพย.)

คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

โทร. ๐-๒๒๑๘-๘๔๔๕ โทรสาร ๐-๒๒๕๑-๓๕๓๑

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สมทบทุน เล่มละ ๕๐ บาท

พิมพ์ที่ อุษาการพิมพ์

สารบัญ

ปฏิทินชีวิต ๑๐๐ ปี หมอคนจริงนายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว	๖
พ่อ	๑๐
เสม : เสมาของสังคมไทย	๑๕
ร่วมโพธิ์ร่วมไทร ขององค์การสาธารณสุขประโยชน์เพื่อสังคม	
หมอหนุ่มคนกล้า : นักสู้ไม่ถอย	๑๘
ผู้ริเริ่มและผู้สร้างสรรค์ (๑)	๒๔
ผู้ริเริ่มและผู้สร้างสรรค์ (๒)	๓๐
ตำแหน่งรัฐมนตรี (๓ สมัย) ที่ไม่ได้คาดฝัน	๓๖
ผู้นำนโยบายแห่งชาติด้านยา	๔๒
หนึ่งในผู้บุกเบิกนโยบายประชากรของไทย	๕๐
ผู้มีกัลยาณมิตร	๕๖
สัมไมทเนียกลางาน	๖๐
โคลงสดุดี ชีวิตและเกียรติยศยิ่ง โดย ท่านอังคาร กัลยาณพงศ์	๗๒
โคลงสดุดี ศรีศตวรรษหมอสเสม โดย เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	๗๖
เพลงหนึ่งคนยืนหยัด หนึ่งศตวรรษ เสม พริ้งพวงแก้ว	๗๗
เพลงประกายไฟศรัทธา	๗๘
เพลงพ่อเสม พริ้งพวงแก้ว	๗๘
คำกล่าวเปิดงานของอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๘๑
ศาสตราจารย์ นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล	
คำกล่าวปิดงาน ๑ คนยืนหยัด ๑ ศตวรรษเสม พริ้งพวงแก้ว	๘๓
อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (ส.ศิวรักษ์)	

เสมอ พริ้งพวงแก้ว

แพทย์ต้นแบบผู้มีคุณูปการต่อสังคมไทย

ที่ยืนหยัดในอุดมคติและอุดมการณ์ได้อย่างมั่นคง

ตลอดหนึ่งศตวรรษ

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ศ.นพ.เสมอ พริ้งพวงแก้ว มีอายุครบ ๑๐๐ ปี

แต่การมีชีวิตอยู่ยืนยาวนับศตวรรษ คงไม่สำคัญเท่ากับว่าชีวิตอันยืนยงนั้น เขาได้สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ขึ้นมากมายให้กับสังคมไทย ความก้าวหน้าด้านการแพทย์ การใช้ยาสมุนไพร นโยบายประชากร นโยบายยา ระบบบริการและการดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชนที่ปรากฏอยู่ในทุกวันนี้ มีหลายสิ่งที่เป็นผลมาจากการบุกเบิกริเริ่มของหมอชนบทคนนี้

เสมอ พริ้งพวงแก้ว เกิดที่กรุงเทพฯ บรรพบุรุษชั้นนายทวดเป็นข้าหลวงรับใช้ในวังสระปทุม สำเร็จปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ ๘ จากคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี ๒๔๗๘ เริ่มต้นการทำหน้าที่แพทย์ปราบอหิวาต์ที่วัดอัมพวันเจติยาราม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ประสบการณ์ครั้งแรกของการปฏิบัติงานในชนบท สร้างความประทับใจ ให้ตัดสินใจเป็นแพทย์ชนบทตลอดชีวิต ทำให้ได้เห็นปัญหาสาธารณสุขพื้นฐาน ปัญหา และความ เป็นจริงของระบบการดูแลสุขภาพอนามัยในระดับท้องถิ่นของประเทศ

แต่อยู่ได้เพียง ๑๖ ปี มีคำสั่งย้ายให้เข้ากรุงเทพฯ และต่อมานำมาผสมเข้ากับบทบาท ในฐานะผู้บริหารระดับสูงสุดของกระทรวงสาธารณสุขในเวลาต่อมา ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เป็นคุณูปการใหญ่หลวงต่อวงการสาธารณสุขไทย มาทุกวันนี้

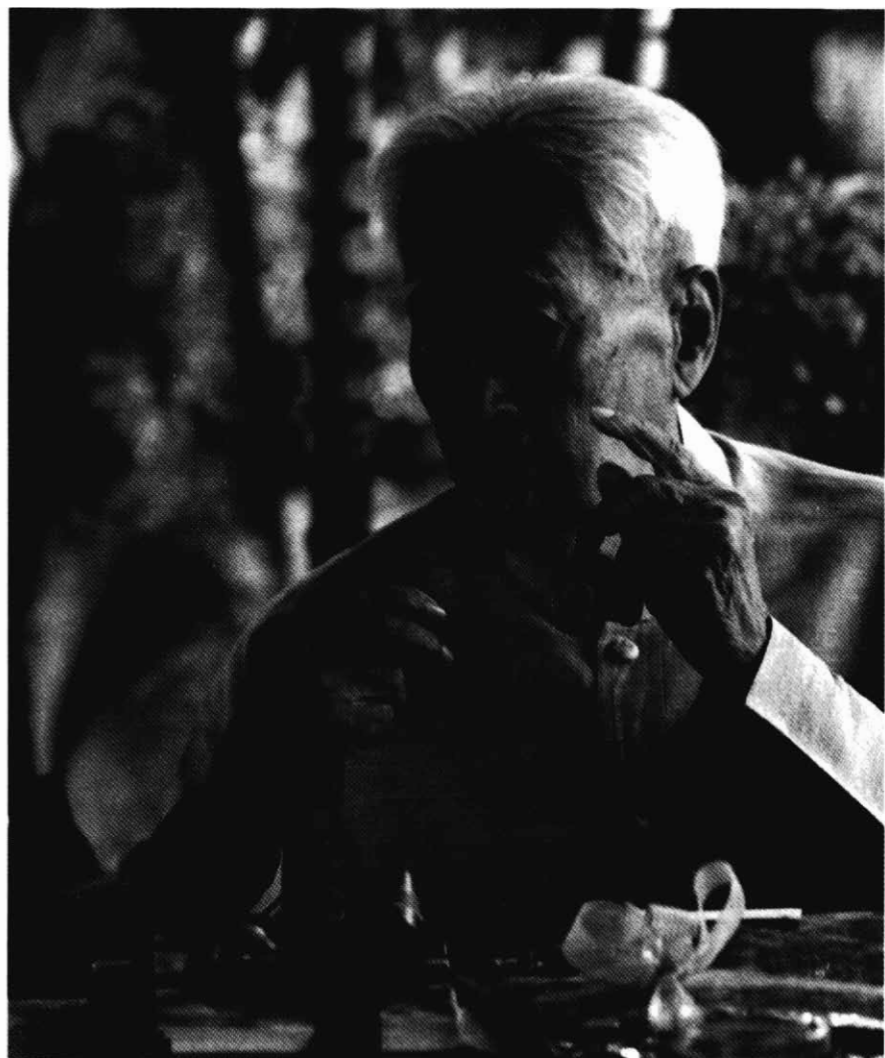
‘๑ คนยืนหยัด ๑ ศตวรรษเสมอ พริ้งพวงแก้ว’
น้อยคนที่จะมีชีวิตยืนยาวถึงหนึ่งศตวรรษ แต่น้อยคนยิ่งกว่า
ที่จะยืนหยัดในอุดมคติ และอุดมการณ์เพื่อสังคม
ได้อย่างมั่นคงตลอดหนึ่งศตวรรษที่มีชีวิตอยู่ ...

กำหนดเป็นแบบอย่างในการต่อสู้เพื่อความถูกต้องดังามของสังคม

เป็นต้นแบบของคนที่ยืนหยัดในอุดมคติแห่งชีวิต และอุดมการณ์เพื่อสังคม
ได้อย่างมั่นคงตลอดชีวิต

เป็นสัญลักษณ์ทางคุณธรรมอันเป็นที่จดจำของคนรุ่นหลัง กระทั่งได้รับการ
ยกย่องว่า เป็นเสมือนหลัก “เสมา” บอกเขตคุณธรรมของสังคม

คือ “เสมา พริ้งพวงแก้ว”
ที่คนทั่วไปรู้จักในฐานะ
“ศาสตราจารย์นายแพทย์”
แต่คนรู้จักชิดใกล้จะเรียกขาน
ด้วยนับถือรักใคร่อย่างสนิทใจว่า
“พ่อเสมา”

ปฏิทินชีวิต ๑๐๐ ปี หมอคนจริง นายแพทย์เสมอ พริงทองแก้ว

- ๒๔๕๔ • ถือกำเนิด เมื่อแรกเกิดได้รับการตั้งชื่อว่า “เกษม” ต่อมามารดาเปลี่ยนให้ใหม่ว่า “เสมอ” มาจากคำว่า “เส-มา” ที่หมายถึง หลักบอกเขต พระอุโบสถ
- ๒๔๖๘ • เข้าเรียนหนังสือชั้นมัธยม ที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ จบชั้นมัธยม ๘ แผนกวิทยาศาสตร์เป็นรุ่นแรก
- ๒๔๗๒ • สอบเข้าเรียนเตรียมแพทย์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วข้ามฟากไปเรียนที่ศิริราช ๔ ปี
- ๒๔๗๘ • สำเร็จปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นที่ ๘
- ๒๔๗๘ • ตั้งโรงพยาบาลเอกเทศปราบอหิวาต์ ณ วัดอัมพวันเจติยาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
- ๒๔๗๘ • แพทย์ประจำโรงพยาบาลเทศบาลเมืองนครสวรรค์
- ๒๔๘๐ • ๑๕ สิงหาคม สมรสกับพยาบาลสาวแฉล้ม ปิยะเกตุทิน
- ๒๔๘๑ • กุมภภาพันธุ์ (ตามปฏิทินแบบเดิม) มีคำสั่งย้ายไปเป็นผู้อำนวยการ “โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์” หรือ “โฮงยาไทย”
- ๒๔๘๑ • ได้รับทุนของ “โฮงยาไทย” ไปศึกษาต่อด้านการแพทย์ ที่เมืองเซนต์หลุยส์ สหรัฐอเมริกา เป็นเวลา ๒ ปี
- ๒๔๘๓ • ตั้งธนาคารเลือดที่ “โฮงยาไทย” เป็นแห่งแรกในประเทศไทย
- ๒๔๘๔ • ๑ มิถุนายน มีคำสั่งย้ายไปเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลหญิงในพระนคร

- ๒๔๙๗-๒๕๐๕ • ดำรงตำแหน่งเป็น เลขาธิการสมาคมศัลยแพทย์นานาชาติ แห่งประเทศไทย ๒๔๙๘-๒๕๐๕
 - ส่งแฝดสยาม นภิศ-ปริศนา ไปผ่าตัดแยกร่างที่โรงพยาบาล Billing Hospital มหาวิทยาลัย Chicago
 - ร่วมผ่าตัดแยกร่างแฝด วันดี-ศรีวัน ดวงแก้ว ครั้งแรกที่ โรงพยาบาลหญิง เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๙ (พ.ท.นพ.หลวงนิเวศเวชวิศิษฐ์ เป็นหัวหน้าคณะผ่าตัด)
 - เป็นหัวหน้าคณะผ่าตัดแยกร่าง ปราจิ้น-บุรี เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นผลสำเร็จ และมีชีวิตปกติจนถึง ปัจจุบัน
- ๒๕๐๖ • ลาออกจากราชการก่อนเกษียณอายุ ๘ ปี
ไปประกอบวิชาชีพอิสระโดยเปิดคลินิก “บางกะปิ โอสถ”
- ๒๕๑๓ • ร่วมบุกเบิกจัดทำ “นโยบายส่งเสริมการวางแผนครอบครัวโดยระบบสมัครใจ พ.ศ. ๒๕๑๓”
- ๒๕๑๖-๒๕๑๘ • ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ใน สมัยรัฐบาลสัญญา ธรรมศักดิ์ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๑๖-๒๒ ถึง ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘
- ๒๕๑๗ • ผ่าตัดกระทรวงสาธารณสุขครั้งสำคัญ เน้นการป้องกันโรค และ สร้างโรงพยาบาลระดับอำเภอทั่วประเทศ
- ๒๕๒๑ • มีบทบาทในการส่งเสริมและผลักดันการปฏิรูปด้านคุณภาพชีวิต อณามัยและสิ่งแวดล้อม โดยดำรงตำแหน่งวุฒิสภาสุขาภิบาล สิ่งแวดล้อม
- ๒๕๒๒-ปัจจุบัน • สร้างความรู้และเสนอแนะทิศทางการทำงาน และเป็นร่วมพิธี ร่วมไทร ขององค์กรสาธารณสุขประโยชน์ด้านสังคมและสุขภาพ
- ๒๕๒๓ • ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในสมัย รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓ ถึง ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓

- ๒๕๒๔-๒๕๒๖ • ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๒๔ ถึง ๗ พฤษภาคม ๒๕๒๖
- ๒๕๒๔ • ประกาศใช้ “นโยบายแห่งชาติด้านยา” และ บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นครั้งแรกในประเทศไทย
- จัดทำแผนพัฒนาการสาธารณสุข ระยะที่ ๕ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) เน้น แผนงานพัฒนายาแห่งชาติ แผนงานสาธารณสุขมูลฐาน แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหาร ยา เครื่องสำอาง และ วัตถุมีพิษ เพื่อยืนยันหลักการพึ่งตนเองด้านสุขภาพของชุมชน
- ๒๕๒๕-๒๕๓๑ • เป็นประธานคณะแพทย์ถวายเป็นพระราชกุศล พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙
- ๒๕๒๗-๒๕๓๑ • ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล ๒ วาระ (วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๒๗ - ๓ ตุลาคม ๒๕๒๙ ; วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๒๙ - ๓ ตุลาคม ๒๕๓๑)
- ๒๕๒๙ • ประธานคณะกรรมการอำนวยการ สภาก่อตั้งการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- ประธานโครงการปีสันติภาพ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน
- ๒๕๓๕ • ๒๔ พฤษภาคม เป็นประธานในการจัดตั้ง “ศูนย์รวมน้ำใจไทย” เพื่อรณรงค์หาทุน ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕
- ๒๕๕๔ • ๓๑ พฤษภาคม आयुครบ ๑๐๐ ปี

พ่อ

“

เราขับรถไปส่งลูกที่โรงเรียน... ให้เห็นว่า เวมมีความสำคัญ
เมื่ออยากเรียนอะไรก็เรื่องของเวม มันเป็นชีวิตของเวม จนเวมทำงาน
มีครอบครัวก็จบไซเคิลของชีวิต นั่นคือหน้าที่ของคนเป็นพ่อ

”

ทำพิธีสมรสกับนางสาวแฉล้ม ปิยะเกตุชิน พยาบาลอนุปริญญา เมื่อวันที่
๑๕ สิงหาคม ๒๔๘๐ หลังการสมรส ๖ เดือน (ก.พ.๒๔๘๐ เป็นปฏิทินแบบเดิม)
มีคำสั่งย้ายหมอมเสมไปเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลจังหวัดเชียงราย ทั้งคู่ได้พากัน
ย้ายในเดือนเมษายน และมีลูกด้วยกัน ๕ คน เป็นชาย ๓ คน หญิง ๒ คน

จวบจนปี ๒๔๙๔ ย้ายกลับมาพระนคร ตามคำสั่งให้มาเป็นผู้บริหาร
โรงพยาบาลหญิง

ตลอดช่วงเวลาของการทำหน้าที่ เขาได้ชื่อว่าเป็นหมอมที่เอาใจใส่ต่อคนไข้
อย่างยิ่ง เขาเล่าเมื่ออยู่ในวัย ๙๖ ปี ว่า

“กับคนไข้หนัก พ่อจะอยู่กับคนไข้ อยู่ด้วยกันจนกระทั่งหมดลม แล้วพ่อจะ
ปิดตาให้คนไข้ คนไข้ที่ตายอย่างนั้นมีความสุข”

ส่วนภรรยาคู่ชีวิตเล่าว่า เขาเป็นหมอมที่ขยันทำงานมาก ไม่ค่อยมีเวลาได้อุ้ม
ลูก ๆ “คุณพ่อเป็นคนขยันเหลือเกิน เป็นห่วงเป็นใยผู้ป่วยตลอดเวลา ขนาดแม่
คลอดลูก พ่อคุณพ่อทำคลอดให้เสร็จ คุณพ่อก็บอกว่า ‘เอานะรีบร้อยแล้ว
ดีกมากแล้ว พ่อจะไปนอนแล้ว พรุ่งนี้ต้องไปดูแลคนไข้แต่เช้า’ ”

แต่คุณพ่อให้ความสำคัญกับเด็กมาก

“พอมแม่คลอดลูกคนที่ ๒ ตอนอยู่เชียงราย คุณพ่อกี้ให้แม่ลาออกจากงาน
ที่โรงพยาบาลมาดูแลลูกอย่างเต็มที่ พ่อให้ความสำคัญกับการเลี้ยงดูลูกมาก”

รายได้จากเงินเดือนข้าราชการราว ๓๐๐ บาทต่อเดือน ไม่มากพอจะเหลือ
เก็บสำหรับซื้อบ้านหรือที่ดิน ตลอดระยะ ๑๒ ปีที่ย้ายกลับมาอยู่พระนคร
นายแพทย์เสมและครอบครัวจึงอยู่บ้านพักหลวงในโรงพยาบาลหญิงมาโดยตลอด

แม้เป็นที่รู้กันว่าในสมัยนั้นนายแพทย์เสมเป็นที่รู้จักและยอมรับจากผู้ใหญ่ ตั้งแต่ระดับอธิบดีกรมการแพทย์จนถึงนายกรัฐมนตรี แต่ก็โดยพื้นฐานของความไว้เนื้อเชื่อใจในความสามารถ โดยไม่มีเรื่องอามิสใด ๆ เกี่ยวข้อง ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อท่านลาออกจากราชการในปี ๒๕๐๕ ท่านแทบไม่มีสมบัติพัสถานใด

เมื่อปี ๒๕๐๐ เพื่อนนักเรียนเทพศิรินทร์คนหนึ่งให้ยืมเงิน ๒ แสนบาท มาซื้อห้องแถวขนาด ๒๐ ตารางวา ย่านสุขุมวิท ซอย ๕ เปิดคลินิกเล็ก ๆ ชื่อ บางกะปิ โอสด แม่แฉล้มเป็นพยาบาล ทำหน้าที่จ่ายยา และซื้อที่ดินย่านบางจาก ซึ่งเป็นทุ่งนาว่างเปล่ามองเห็นเขาบางปลาสร้อยที่ชลบุรีเป็นอย่างดี... ตารางวาละ ๑๒๕ บาท คือที่อยู่ปัจจุบันในซอยสุขุมวิท ๔๓

หลังจากนั้นอีก ๕ ปี ใช้หนี้หมด จึงเก็บเงินสร้างบ้าน พอหลัง ปี ๒๕๐๕ ก็ลาออกจากราชการมาประกอบวิชาชีพอิสระโดยเปิดคลินิก ชื่อ บางกะปิ โอสด ทำราชการรายได้จำกัดมากออกมาทำงานส่วนตัวพอมีเงินส่งเสียลูกให้เรียนดี ๆ ได้

ศูนย์ทนายคดีอาญา
เดิม ศาลจังหวัดบึงกาฬ
บึงกาฬ โอลด์
BANGKAP OLDS

เสเม :

เสมาของสังคมไทย ร่วมโพธิ์ร่มไทร
ขององค์กรสาธารณประโยชน์เพื่อสังคม

๘๘

นายแพทย์เสมไม่เพียงเป็นที่รู้จักในแวดวงสาธารณสุข
และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็กเท่านั้น
แต่ชื่อเสียงของท่าน ยังเป็นที่รู้จักในหมู่ผู้รักความถูกต้อง
รักความเป็นธรรมในสังคม

(สันติสุข โสภณสิริ, เกียรติประวัติแพทย์ไทยฝากไว้ให้ชนรุ่นหลัง)

๘๙

แม้ในวันที่มีอายุล่วงเลยวัย ๘๐ ปีไปแล้ว นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว
ยังคงรับตำแหน่งเป็นประธานกรรมการ และทำหน้าที่อย่างแข็งขันให้กับองค์กร
พัฒนาเอกชนหลายแห่ง อาทิ

เป็นประธานมูลนิธิหมอชาวบ้าน ที่มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพเสริมสุขภาพแก่
ประชาชนให้เกิดการพึ่งตนเอง ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งปี ๒๕๒๔

เป็นประธานมูลนิธิแพทย์ชนบท มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม
๒๕๒๕

เป็นประธานคนแรกของมูลนิธิพัฒนาการแพทย์แผนไทย

เป็นประธานมูลนิธิหมอเสม พริ้งพวงแก้ว ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส

เป็นประธานมูลนิธิเด็ก และประธานมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ที่พัฒนาต่อมา
จาก “โครงการแต้นองผู้หิวโหย” ของมูลนิธิเด็ก เพื่อแก้ปัญหาเด็กขาดสารอาหาร
ในชนบท

ประธานสภามูลนิธิ ที่ก่อตั้งขึ้นด้วยความปรารถนาที่จะพิทักษ์และคุ้มครอง
เด็กที่ถูกทอดทิ้ง ให้ได้รับการเลี้ยงดูในบรรยากาศแบบครอบครัว ไม่ใช่โรงเลี้ยงเด็ก

มูลนิธิหม่อมเจ้าหญิงบุญจิราธร (ชুমพล) จุฑารุช ที่ตั้งขึ้นตามพระนามของเจ้านายชั้นสูงพระองค์หนึ่ง ที่เคยเป็นคนไข้ผ่าตัดของนายแพทย์เสม ได้บริจาคเงิน ๓ ล้านบาท สำหรับจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือนักศึกษาแพทย์และนักศึกษาพยาบาล นายแพทย์เสมจึงจัดการให้ตามพระประสงค์ และเป็นรองประธานมูลนิธิ

จนทุกวันนี้ ดูเหมือนว่าบทบาทของนายแพทย์อาวุโสไม่ได้อ่อนล้าไปตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น ท่านยังพร้อมเสมอที่จะออกมายื่นเคียงข้างคนรุ่นลูกรุ่นหลาน เพื่อยืนยันในความถูกต้องของสังคม

“พ่อเชื่อมั่นในพลังของใจ ถึงเรามองไม่เห็น จับต้องไม่ได้ แต่พ่อก็สัมผัสได้ถึงความมีอยู่ของใจ”

ทุกวัน พ่อไหว้พระในตอนเช้า อย่างชาวพุทธที่แท้

“ขอให้คนไทยมีความสามัคคีปรองดองกัน อย่าให้มีเรื่องบาดหมางอาฆาตพยายาทกัน ลูกศิษย์ลูกหา คนรู้จัก ที่กำลังป่วยไข้อยู่ หรือหายหน้าหายตาไป ขอให้เขาเหล่านั้นอยู่ในสภาพที่พอทนได้ พ่อขอส่งพลังใจไปให้เขา ให้เขาหายจากความเจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าไม่หายป่วยกาย ก็ขอให้จิตใจมีความสุข มีปัญญาเห็นชอบ”

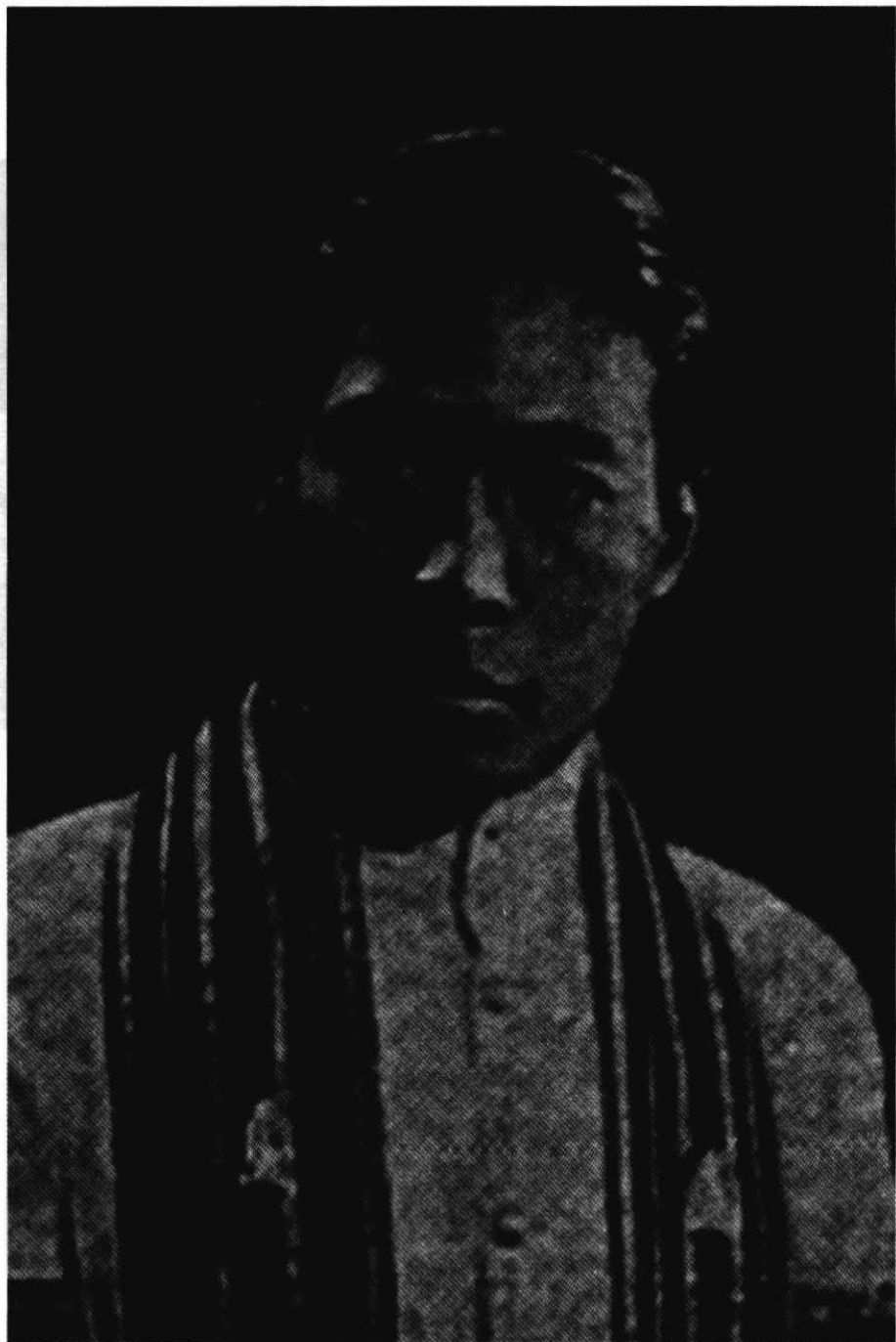
จากนั้นพ่อก็พิจารณาถึงตัวเองว่า ตัวเรานั้นมันไม่ใช่ของเรา ถึงเวลาจะต้องจากไป พ่อแผ่เมตตาอยู่สม่ำเสมอ อะไรที่กระทบกระทั่งจิตใจก็พิจารณาให้อภัยให้เป็นอโหสิกรรม ทำไปแล้วพ่อก็ไม่มีศัตรู นี่สำคัญมาก ใครเป็นศัตรูกับเราก็คงเป็นไป

การตบมือข้างเดียวไม่มีเสียงหรือก อันนี้ดีมาก ๆ ทำให้พ่อไม่เป็นศัตรูกับใครทั้งสัน
จิตใจก็เบาสบาย สงบ ผาสุก”

ท่านเป็นแบบอย่างของนักอุดมคติที่ต่อสู้เพื่อความดี ความงาม ความจริงใน
สังคมอยู่เสมอ อย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็นนักการแพทย์ผู้มีความเชี่ยวชาญเป็น
เลิศในวิชาชีพของตน เป็นแบบอย่างของนักการสาธารณสุขที่เชี่ยวชาญในกลวิธีการ
กระจายบริการสาธารณสุขและคืนอำนาจในการดูแลสุขภาพสู่ชุมชน เป็นต้นแบบของ
นักบริหารผู้มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเด็ดขาดในเวลาอันรวดเร็ว กระทั่ง
ได้รับการยกย่องว่า เป็นสัญลักษณ์ทางคุณธรรมของคนรุ่นใหม่

หมอนุ่มคนกล้า :

วัง นกลีไม่ถอย

๗ “

ตอนเราอยู่โรงเรียน... โรคอหิวาต์เขาไม่ให้เข้าโรงพยาบาลศิริราช
เราก็ไม่มีโอกาสได้เห็นคนไข้ประเภทนี้ จึงอยากเห็นว่าวิธีรักษาป้องกัน
เขาทำอย่างไร ก็พอดีตอนนั้นโรงพยาบาลศิริราช มีความปรารถนา
ร่วมกับกรมสาธารณสุข เพื่อป้องกันปราบปรามอหิวาต์
ทางกรมก็ส่งพ่อไป...

”

ปราบอหิวาต์ที่อัมพวา

นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว จบการศึกษาเป็นแพทย์ปริญญาแล้วไปรับ
ราชการที่กรมสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๘

เดือนสิงหาคม ๒๔๗๘ โรคอหิวาต์ระบาดจากเมืองมะละแหม่งในพม่า เข้า
สู่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เดือนต่อมา การระบาดแพร่กระจาย ตามลำน้ำแม่กลอง
เข้าสู่จังหวัดสมุทรสงคราม และพื้นที่รอบ ๆ พระนคร ระบาดอยู่ราว ๒ ปี มีคน
เสียชีวิตนับหมื่นคน

นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว แพทย์ฝึกหัดวัย ๒๔ ปี ถูกส่งไปยังอำเภออัมพวา
“พอถึง เราก็ขึ้นไปหานายอำเภอ บอกว่า พวกกรมสาธารณสุขเขาให้ผมมา
ตั้งโรงพยาบาลเอกเทศ เพื่อป้องกันอหิวาต์ที่อัมพวา นายอำเภอบอก ผมไม่รู้ว่ามี
โรงพยาบาลเอกเทศของคุณหมอนุ่มหมายความว่าอะไร แต่ผมมีศาลาวัดที่คุณหมอนุ่มจะ
ใช้เป็นสถานที่ได้ก็เอา ”

๑๐ วันแรก โรงพยาบาลเอกเทศของหมอนุ่มที่ศาลาวัดอัมพวันไม่มีคนไข้
เลยสักคน

ชาวบ้านสมัยนั้นไม่นิยมใช้บริการสาธารณสุขสมัยใหม่ กอปรกับสถานที่ในการจัดตั้งโรงพยาบาลเอกเทศ ตั้งอยู่ใกล้ป่าช้าที่ชาวอัมพวาถือว่า ผิดคุณ

วันต่อมา มีคนหนุ่มชายอายุราว ๕๐ ปี ชื่อ นายผ่อง แวะมาที่ศาลาก่อนจะมุ่งหน้าไปยังป่าช้าที่อยู่ใกล้ ๆ

“ไหน ๆ ก็มีหมอล้วนแล้ว ไฉนตายแล้วลองดูสิ เขาให้เราลองดู คนทุกคนที่มาถือดาบกันทั้งนั้น เราเผชิญเคราะห์มันดี เอาเข็มแทงเข้าเส้นเลือดดำ แล้วก็ให้น้ำเกลือ 2 ขวด... พอคนไข้ฟื้นขอกินน้ำหน่อย เท่านั้นล่ะเว้ย มันร้อง ไฉนมันเทวดา ตายแล้วยังให้ฟื้นมาได้”

เมื่อนายผ่อง หายแล้วกลับไปบ้าน ปรากฏว่า แก่เป็นหัวหน้านักแสดงในอัมพวา นายผ่องไปเที่ยวบอกว่า ‘หมอคนนี้รักษาดันไว้ใครจะไปแต่ต้องหมอคนนี้ไม่ได้เด็ดขาด ถ้าพวกเราคนไหน เป็นโรคอหิวาต์ไปหาเขาให้หมด’ ก็มีคนไข้มาเรื่อย... เอากันใหญ่ ทีนี้เราก็เลยไม่ได้หลับได้นอน การให้ชาวบ้านเป็นผู้สื่อข่าวนี้ สร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้านเป็นอย่างดี

นายแพทย์เสมได้พบว่าปัญหาเรื่องน้ำสำคัญยิ่งกว่าแมลงวัน ทั้งนี้เพราะน้ำในคลองหรือลำประโดงนั้นไม่สามารถถ่ายเทออกสู่ม่าน้ำใหญ่ได้ ประกอบกับสองฝั่งคลองมีต้นจากขึ้นหนาแน่นบดบังแสงแดด ทำให้เชื้อโรคในน้ำมีชีวิตอยู่ได้นาน จนได้ข้อสรุปว่า การป้องกันแก้ไขปัญหาอหิวาต์ จึงอยู่ที่การทำลายเชื้อโรค

ในน้ำ ต้องให้ประชาชนตีมน้ำต้มสุก ไม่ใช่ในลำคลองล้างภาชนะ และป้องกัน
ไม่ให้น้ำเข้าปาก

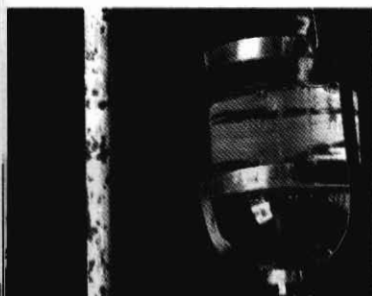
ต้นปี ๒๕๗๙ การระบาดของอหิวาต์ที่อัมพวาซาหลง หมอหนุ่มกลับเข้า
กรุงเทพฯ

ประสบการณ์ครั้งแรกของการปฏิบัติงานในท้องถิ่นได้กลายเป็นอุทมคติ ที่
ทำให้เขาเลือกที่จะอุทิศตนเป็นแพทย์ชนบทอีกนานนับ ๑๐ ปี

หันลบปัญหา : หม้อต้มน้ำเกลือ

คราวที่โรคอหิวาต์ระบาดที่อัมพวา สิบวันแรกไม่มีคนไข้ ต่อมามีคนไข้มา
ให้รักษามาก จนน้ำเกลือไม่พอใช้ หมอเสมแก้ปัญหาด้วยการผลิตน้ำเกลือใช้เอง
โดยอาศัยเครื่องมือต้มเหล้าของชาวบ้าน เขามากลั่นน้ำฝนให้เป็นน้ำบริสุทธิ์ ผสม
เกลือน้ำตาล ให้คนป่วย คนไข้มักสั่นเมื่อได้รับน้ำเกลือนี้ เพราะไม่บริสุทธิ์พอ แต่
คนไข้ที่สั่นมักไม่ตาย เพราะนั่นเป็นสิ่งบ่งบอกว่าร่างกายยังแสดงอาการต่อต้าน
ส่วนที่ไม่สั่นจะมีอัตราการตายสูงกว่า

“หนทางใหม่นี้ อาจไม่ใช่วิทยาศาสตร์ร้อยเปอร์เซ็นต์ เป็นบทเรียนของเรา
ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ แต่อย่างไรก็ตาม เราก็ได้รับการยกย่องมากมายว่าการ
กระทำของเราถูกต้อง”

“

นั่นเป็นครั้งแรกในชีวิต ครูสอนว่าต้องทำอย่างนี้
เราก็อำทุกอย่างเลย เราตั้งอย่างไรก็ไม่ออก ทีนี้เรามองที่ตะเกียงข้างริ้ว
เราก็อเห็นมิดดาบแขวนอยู่ ๒ อัน ขยับไปมา สามีบอกคุณหมอ
“ถ้าเมียผมตาย คุณหมอกลับไม่ได้นะเว้ย...”
เรากลัว... เกิดมาไม่เคยคิดมาก่อนคิดว่าออกมาบ้านนอกมาตายแน่”

”

ทำคลอดท้องแรกที่บ้านบอระเพ็ด

ปี ๒๔๗๘ มีคำสั่งย้ายไปเป็นแพทย์ประจำโรงพยาบาลเทศบาลเมืองนครสวรรค์
หนึ่งในโรงพยาบาลท้องถิ่น ๗ แห่งของประเทศสยาม ที่มีขนาด ๒๐ เตียง และเขา
เป็นแพทย์ปริญาคนแรกที่มาประจำอยู่ที่นี้

“อยู่หัวเมืองนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ต้องทำผ่าตัดได้นะ ผ่าตัดเราไม่เคยทำเอง
แต่ก็ต้องทำเพราะความจำเป็นของชีวิต ตอนผ่าตัดเราเริ่มทำผ่าตัดไส้ติ่งก่อน
เครื่องมือก็ไม่ครบ ตาดูตำรา มือก็คลำดู และคนที่เรากล้าได้ดีที่สุดแล้วไม่เดือดร้อน
กับเราที่สุดก็คือ ศพ ศพที่ไหนเขาไม่มีญาติ ก่อนไปฝังเราก็ขอขมาลาศพ ขอเปิด
ดูท้อง เปิดดูไส้ติ่ง เราก้ได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง... จนกระทั่งมีความชำนาญที่จะทำ
เองได้... เวลาผ่าตัดไส้ติ่งเราต้องทำคนเดียว วางยาเอง ผ่าตัดเอง”

ส่วน “ผู้ช่วย” ที่มาช่วยในด้านต่าง ๆ ก็เป็นลูกชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งตอน
หลังเมื่อเขาย้ายออกมาแล้ว คนเหล่านั้นก็มีความรู้พอจะรักษาคนไข้ได้

“นี่แหละเป็นสาธารณสุขชุมชน ผักชาวบ้านเข้ามาเป็นหมอมอ ตอนหลังเพิ่งมา
เขียนเป็นสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งพ่อเคยทำมาก่อนหลายสิบปีแล้ว”

กลางดึกคืนหนึ่ง ในปี ๒๔๗๙ มีคนมาตามนายแพทย์หนุ่มให้ไปช่วยทำคลอด
สาวท้องแรกที่เรือนไม้กลางบึงบอระเพ็ด หมอหนุ่มไปพร้อมกับเครื่องมือทำคลอด
ที่เรียกว่า forceps (คีมช่วยคลอด) ซึ่งเคยได้รับการสอนวิธีใช้มาบ้าง แต่ก็ไม่เคย
ทำคลอดด้วยตนเอง

นายแพทย์หนุ่ม ลงมือตรวจ และพบว่า จำเป็นต้องใช้คีมช่วยคลอดแน่นอน
เพราะมดลูกอ่อนเพลียเกินกว่าที่จะเบ่งคลอดเองได้... แต่น่าเสียดายที่ดิ่งแล้ว ดิ่งอีก
ไม่ปรากฏการเขี่ยอ่อนของศีรษะเด็กแม้แต่น้อย

ภายหลังความพยายามใช้คีมดิ่งอยู่เกือบชั่วโมง... สามมีผู้ป่วยซึ่งยอมใจให้
กล้าด้วยการจิบสุราติดต่อกันมาตั้งแต่หัวค่ำ ทนสงสารเมียไม่ไหว จึงปรารถนาออก
มาว่า “คุณหมอครีบ ถ้าผมเสียภรรยา คุณหมอกลับบ้านไม่ได้” สำเนียงอันนุ่มนวล
ของสามีที่เป็นห่วงภรรยาสุดที่รัก พร้อมกับประกายแสงของมิดดาบที่แขวนติด
ไว้ข้างฝา ช่วยเป็นกำลังผลักดันให้นายแพทย์ผู้นี้สามารถดึงเด็กอย่างสุดแรงเกิด
จนได้ยินเสียงเด็กร้อง จึงได้คืนสู่วงศ์

พ่อของเด็กน้อยที่เพิ่งลืมตามาดูโลก แสดงความคารวะและขอบคุณด้วยการ
มอบดาบคู่กายให้กับหมอ และหมอมเสมอก็ยังเก็บรักษาดาบเล่มนั้นเอาไว้จนทุกวันนี้

ผีเริ่ม และผู้สร้างสรรค์ (๑)

“

ไปเชียงรายสมัยนั้นลำบาก เพื่อน ๆ ยังล้อเราเล่นว่า
‘ลื้อย้ายไปเชียงรายนี่ก็คินะ เอามื้อไปด้วยใบหนึ่ง
จะได้เอาใส่กระดุกกลับมา’ เดินทางจากกรุงเทพฯ ไปเชียงราย
ต้องนั่งรถไฟไปลงที่ลำปางก่อน แล้วย้อาศัยรถบรรทุกข้าว
ต้องอาศัยเกวียน... เราต้องรอนแรมลำบากมาก

”

ปี ๒๔๗๙ พระพนมนครานุรักษ์ ข้าหลวงประจำจังหวัดเชียงราย เป็นหัวเรือใหญ่
ในการรวมชาวเชียงรายทั้งคนรวยคนจน เจ้าอาวาสวัด ช่วยกันอุทิศที่ดิน แรงงาน
และ “ฮวม” เงินได้จำนวน ๒๘,๒๒๙ บาท ๘๘ สตางค์ (ที่เชียงรายยุคนั้น ไข่ไก่
ฟองละ ๑ สตางค์ ไก่ตัวละ ๑๕ สตางค์ ข้าวสารกระสอบละ ๒.๕๐ บาท) เพื่อ
ก่อสร้างโรงพยาบาลประจำจังหวัดเชียงราย ตามนโยบาย “อวดตรง” ของ “คณะ
ราษฎร” ต่อประเทศเพื่อนบ้าน โดยไม่ใช้งบประมาณเลยซักบาท รัฐบาลทำพิธี
เปิดโรงพยาบาล เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๐ โดยใช้ “ศาลาอำนวยการ” เป็น
ที่ทำงานหลัก พระพนมนครานุรักษ์จึงได้รับความเคารพว่าเป็น “บิดาแห่งโรง
พยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์”

๑๖ เมษายน ปี ๒๔๘๐ (ปีใหม่ของประเทศสยาม) กรมสาธารณสุข กระทรวง
มหาดไทย ส่งนายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว วัย ๒๖ ปี ไปเป็นนายแพทย์ผู้ปกครอง
“โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์” หรือ “โฮงยาไทย” ซึ่งหมายถึงประชาชน
ร่วมกันสร้าง

ด้วยบุคลากรที่มีอยู่ไม่ถึง ๑๐ คน ต่อประชากรจังหวัดเชียงราย ๔๔๓,๔๗๖ คน
ในปี ๒๔๘๐

“ทำงานเข้ายันเย็น เย็นยันเช้า ไฟฟ้าเทศบาลขณะนั้นยังไม่มี เวลาเกิดเหตุฉุกเฉินตอนกลางคืนจึงต้องอาศัยตะเกียงรั้ว หรือดีหน้อยก็เจ้าพายุ” ทำงานอย่างถวายหัว แต่ก็หายเหนื่อยเพราะแรงศรัทธาของพี่น้องชาวเชียงราย... ตอนอยู่เชียงรายใหม่ ๆ โรงพยาบาลเพิ่งสร้างเสร็จ พยาบาลก็ไม่มี เมียเรานี้ตามเราไป ตอนอยู่นครสวรรค์ให้เขาเป็นแม่บ้านเฉย ๆ แต่ตอนไปเชียงรายมันจำเป็น เขาต้องสมัครเป็นพยาบาลช่วยกันทำงาน การรักษาโรคต้องทำตัวเป็นผู้ชำนาญทุกสาขา”

ท่ามกลางอุปสรรคและความขาดแคลน ทั้งบุคลากรและเครื่องมือด้านการแพทย์ ไม่ได้ทำให้หมอมอญูรท้อถอย ตรงกันข้ามกลับเป็นบ่อเกิดให้เขาต้องคิดหาทางแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยตัวเองกลายเป็นที่มาของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๘๙) ยาขาดแคลนและมีราคาสูงจนซื้อไม่ได้ชาวบ้านเดือดร้อนกันมาก นายแพทย์ปริญญาแห่งโฮงยาไทย คัดนำยาสมุนไพรท้องถิ่นมาใช้แทนยาฝรั่ง เช่น ใช้กาสามปีกแทนควินินในการบำบัดไข้ป่า ใช้โมกหลวงรักษาโรคบิด เป็นต้น

“พอเคยรู้จากหนังสือมาก่อนแล้วว่า ต้นกาสามปีก (*Vitex peduncularis*) รักษาโรคไข้จับสั่นได้ ที่เชียงรายมีต้นกาสามปีกขึ้นอยู่ทั่วไป จึงนำราก ต้นและ

^๑ หมายถึง ตะเกียงเจ้าพายุ

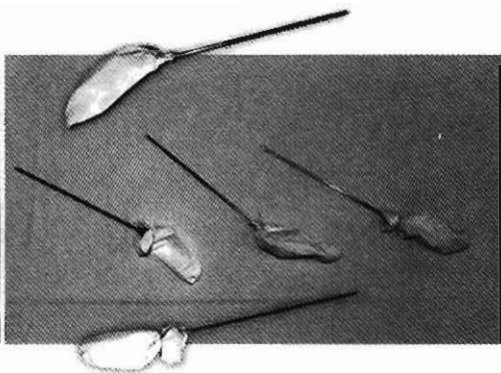
ไบมาดัมในปีบแล้วนำน้ำยามาใช้รักษาคนไข้และทหาร ซึ่งขณะนั้นกองทัพมีคนเป็นพัน ๆ คน ป่วยกันมากมาย ก็ได้ค้นกาสามปิก นี้แหละช่วยประทังความรุนแรงของโรคไข้จับสั่นไปได้บ้าง”

อีกขานานคือยารักษาโรคบิดมีตัว แต่เดิมใช้ยา “เอมีทีน” ซึ่งมีราคาไม่ก็สต่างค์ แต่เมื่อเกิดสงครามขึ้นมาเป็นหลอดละ ๘๐ บาท หันมาใช้ต้นโมกหลวง (*Holarrhena antidysenterica*) ที่ใช้กันมาแต่สมัยพุทธกาล โดยเอาเปลือกมาตากแห้ง บดสกัดเอาตัวยามาใช้ ได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ ทหารอาสาสมัครที่ขึ้นไปทำถนนในช่วงสงคราม กินน้ำไม่สะอาดแล้วป่วยด้วยโรคบิด ก็ใช้ยาสมุนไพรขานานรักษา

ต่อมาองค์การเภสัชกรรมนำมาผลิตเป็นแคปซูล แต่ก็เลิกไปอย่างน่าเสียดาย เพราะมียาตัวอื่น ๆ ที่ใช้สะดวกกว่า

หลังสงครามจบสิ้น คนจากกรุงเทพฯ ที่ไปชายแดนเพียงช่วงสั้น ๆ ได้รับเหรียญตรากันมาก แต่นายแพทย์หนุ่มที่อยู่ที่นี่นั้นโดยตลอดไม่ได้รับบำเหน็จอะไร กระทั่งปี ๒๕๓๑

“มีลูกศิษย์คนหนึ่งช่วยวิ่งเต้นให้จากกระทรวงกลาโหม คุณชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นคนเซ็นรับรองว่าพ่อยุ่ที่นั่นจริง คุณชาติชายขึ้นไปรบเชียงตุง ตอนนั้นเพิ่งสำเร็จว่าที่ร้อยตรี พ่อเคยถอนพันให้ท่าน จึงจำกันได้”

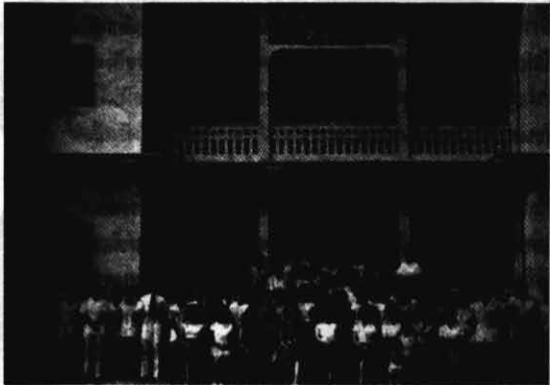
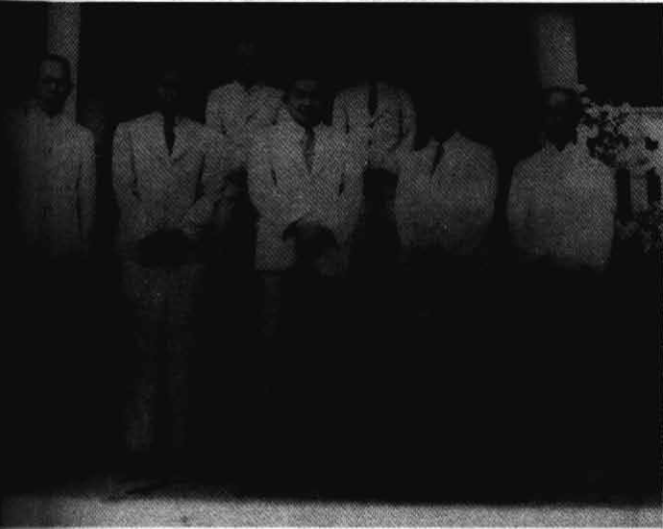
ความจำเป็นคือบ่อเกิดแห่งความคิดสร้างสรรค์

ก่อนนั้น ตอนที่ยังเป็นแพทย์อยู่ที่นครสวรรค์ มีคนถูกยิงเข้าที่ปอด มาให้รักษา คนไข้มีเลือดลมอยู่ในปอดมาก จึงหายใจไม่ได้ และหมอก็ก็นำเครื่องมือช่วยด้วยการเปิดช่องปอด เพราะไม่มีเครื่องมือ

นายแพทย์หนุ่มแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการนำถุงมือยามาตัดเอาแต่ส่วนนิ้วสวมพันรอบเข็มอันใหญ่ที่เรียกว่า Trocar และเจาะรูตรงปลายนิ้วถุงมือ จากนั้นก็แทงปลายเข็มเข้าปอด ลมในปอดมีแรงดันสูงกว่าก็ดันเอาเลือดออกมา แต่อากาศภายนอกเข้าไม่ได้ เพราะบอลลูน (ลูกโป่ง) หุบปิดไว้

“โรงเรียนเขาก็สอนวิธีสูบลมเลือดจากช่องปอด แต่ต้องใช้เครื่องมือ เราไม่มีเครื่องมือ เครื่องมือ ก็ทำเอง มันเป็นเรื่องของมนุษย์ที่ต้องต่อสู้กับเหตุการณ์”

ริเริ่ม และผู้สร้างสรรค์ (๒)

“

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังไปตรวจงานเชียงราย
เจอพ่อ ก็บอก คุณหมอ คุณหมอ ต้องส่งเงินเข้าคลัง...
พ่อบอก “รู้แล้วต้องส่งให้รัฐบาล แต่ไม่ได้ใช้งบประมาณซักบาท
จะให้เงินของประชาชนไป จะถูกหรือ”
เสนาบดีตอบพ่อไม่ได้ ต่อมา ๓ เดือน ออกคำสั่งว่า
รายได้ของโรงพยาบาลให้ถือเป็นเงินทุนสะสม ซึ่งมีมาถึงปัจจุบันนี้

”

นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว เป็นผู้อยู่เบื้องหลังที่สำคัญคนหนึ่งในการ
ผลักดันเรื่องการขยายโรงพยาบาลในส่วนภูมิภาค ตั้งแต่ปี ๒๔๙๐

ช่วงเวลายาวนานที่ท่านทำงานเป็นแพทย์ชนบทอยู่ในท้องถิ่นห่างไกล ไม่ได้
ทำให้ท่านล้าหลัง ด้านความรู้และความคิด เพราะท่านใช้หลัก Learning by Doing
โดยพัฒนาทักษะด้านการแพทย์ การสาธารณสุข ริเริ่มบุกเบิกจนเกิดผลงานดีเด่น
ทางการแพทย์ ยาจากสมุนไพร และโรคที่เป็นปัญหาของชุมชน จนเป็นแบบอย่าง
ในการวางแผนงานด้านสาธารณสุขของประเทศในเวลาต่อมา

นับแต่การขยายกิจการของโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ให้เป็น
แผนกต่าง ๆ อาทิ ตีกสูติกัม (๒๔๙๑) ตีกสงฆ์ (๒๔๙๒) ตีกผ่าตัด (๒๔๙๕) โดย
ไม่พึ่งงบประมาณของรัฐบาล และ ริเริ่ม เงินทุนสะสมของโรงพยาบาลรัฐทั่ว
ประเทศ

ความเป็นคนใฝ่รู้ เป็นผลให้ท่านได้รับทุนของโรงพยาบาลเชียงรายฯ ไปศึกษาต่อด้านการแพทย์ที่สหรัฐฯ (ปี ๒๔๕๑-๒๔๕๓) เมื่อกลับมาในปี ๒๔๕๓ ท่านได้ริเริ่มตั้ง "ธนาคารเลือด" ในโรงพยาบาล ซึ่งถือเป็นแห่งแรกและเรื่องใหม่ จนเป็นที่กล่าวขวัญกันอย่างกว้างขวาง

งานค้นคว้าวิจัยและการป้องกันโรค ที่นายแพทย์เสนมทำในเวลานั้น ได้แก่ เหตุการณ์กินหมูป่าเป็นพิษที่อำเภอเชียงคำ โรคคอกพอกอำเภอแม่จัน และโรคนี้ในเขตกว๊านพะเยา งานบริการ ส่วนใหญ่ ได้แก่ ท้องร่วง อาหารเป็นพิษ Antrax ไข้ป่า ไข้รากสาด ปอดบวม ฝีดาษ คอกพอกเป็นพิษ มะเร็งเต้านม มะเร็งปากมดลูก โรคเรื้อน อันตรายจากสัตว์ป่า หมักัด เสือตะปบ ควายป่าขวิด ช้างป่าแทงงานผ้าตัด โรคคอกพอก โรคนี้ในท่อไต/กระเพาะปัสสาวะ โรคเนื้องอกที่ตัวมดลูก โรครังไข่เป็นถุงน้ำ

ปิดฉากหมอมอนบท: คำสั่งย้ายสู่เมืองหลวง

๑ มิถุนายน ๒๔๕๔ กรมการแพทย์มีคำสั่งย้ายนายแพทย์เสนม พริ้งพวงแก้ว มาดำรงตำแหน่ง นายแพทย์ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหญิง ดำเนินงานตามนโยบายเพิ่มประชากรของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เพื่อลดอัตราการตายของมารดาและทารก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของท่านที่เห็นว่าแม่เป็นบุคคลสำคัญยิ่งในการสร้างลูกที่มีคุณภาพ

ท่านมีบทบาทอย่างสำคัญในการสร้าง “ศักยภาพโรงเรียนพยาบาล” และ “พัฒนาครูพยาบาล” ในโรงเรียนพยาบาล โรงพยาบาลหญิง โดยแสวงหาแหล่งทุน เพื่อส่งผู้สำเร็จการศึกษารุ่นแรก ๆ ให้ไปศึกษาต่อต่างประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๔-๒๕๐๑ มีพยาบาลและครูพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาถึง ๒,๑๘๐ คน กลับมาทำงานในชนบท และสอนในโรงเรียนพยาบาลทั่วประเทศ

ในปี ๒๔๙๖ ท่าน ริเริ่มจัดตั้ง “วงดนตรีแจ๊สนักศึกษาพยาบาล” วงแรกขึ้นในประเทศไทย และจัดตั้ง “แผนกพยาบาล” ในโรงพยาบาลหญิง ปี ๒๕๐๒

จากนั้นท่านก็มีความคิดริเริ่มในการผลิตนักเทคนิคการแพทย์ จึงได้มีการตั้งโรงเรียนเทคนิคการแพทย์ขึ้นในปี ๒๔๙๗ นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งโรงพยาบาลเด็กขึ้น ภายใต้การบริหารดูแลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลหญิง ในปีเดียวกันนั้นด้วย ธุรกรรมหนึ่งที่เป็นผลมาจากความก้าวหน้าด้านการสาธารณสุขในช่วงนั้น คืออัตราการเสียชีวิตของมารดาและทารกลดลงอย่างเห็นได้ชัด จากอัตราการตาย ๘๘.๘๗ คนต่อประชากรพันคน ในช่วงปี ๒๔๗๕-๒๔๘๙ ลดลงเหลือ ๖๕.๕๙ คนต่อพันคน ในช่วงปี ๒๔๙๐-๒๔๙๘ เช่นเดียวกับอัตราการตายของมารดา ที่ลดลงจาก ๘.๑๑ คนต่อประชากรพันคน เมื่อช่วงปี ๒๔๗๕-๒๔๙๓ เหลือ ๕.๘๕ คนต่อประชากรพันคน ในช่วงปี ๒๔๙๔-๒๔๙๘

ความก้าวหน้าในการดูแลสุขภาพอนามัยของชาวไทยนี้ หลาย ๆ ปัจจัย เป็นผลมาจากการริเริ่มที่มีนายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว เป็นผู้มีส่วนร่วมผลักดันอยู่ด้วย

การผ่าตัดแยกร่างแฝดสยาม (Siamese Twins)

ในช่วงกึ่งพุทธกาล ประเทศไทยมีชาวฝาแฝดสยามปรากฏหลายคู่ อาทิ พ.ศ. ๒๔๙๖ พบเด็กหญิงที่เป็นแฝดสยามชื่อ นกิช-ปริศนา ผลภิญโญ คลอดตามธรรมชาติที่ ตำบลหัวเรียง อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น และในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๖ พ.ท.นพ.หลวงนิติเวชวิศิษฐ์ อธิบดีกรมการแพทย์ และ นพ.เสลม ฟรังฟวงแก้ว ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหญิงออกไปพบขณะตรวจราชการที่ขอนแก่น จึงรับมาดูแลที่โรงพยาบาลหญิง เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๖

ต่อมาได้นำไปทำการผ่าตัดแยกร่างที่ โรงพยาบาล Billing Hospital โรงเรียนแพทย์ของมหาวิทยาลัย Chicago โดยมีนายแพทย์ Lester R. Dragsted เป็นหัวหน้าคณะผ่าตัด เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ (มีพยาบาลจิราพร เกษมศักดิ์เป็นที่เลี้ยง) การผ่าตัดประสบความสำเร็จ ฝาแฝดทั้งสองคนรอดชีวิตกลับมาเมืองไทย ถือเป็นแฝดสยามที่ผ่าตัดแยกร่างแล้วมีชีวิตรอดเป็นคู่แรกของโลก (โทมัส ๑๑ เมษายน ๑๙๕๕) ต่อมาครอบครัว Atkinsons ชาวอเมริกันขอรับเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม และย้ายไปอยู่อเมริกา มีชีวิตและมีครอบครัวปกติ

การผ่าตัดแยกร่างแฝดสยาม

กับ นายแพทย์ เสลม ฟรังฟวงแก้ว

มีฝาแฝดหญิงที่ร่างติดกัน ชื่อว่า วันดี-ศรีวัน ดวงแก้ว เกิดโดยผ่าท้องคลอดที่โรงพยาบาลหญิง เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๗ และผ่าตัดแยกร่าง เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๙ โดยคณะแพทย์ ซึ่งมี พ.ท.นพ.หลวงนิติเวชวิศิษฐ์ และ นพ.เสลม ฟรังฟวงแก้ว เป็นหัวหน้าคณะผ่าตัด คราวนี้ถือเป็นการครั้งแรกของการผ่าตัดแยกร่างแฝดสยามโดยคณะแพทย์ ชาวไทยและเกิดขึ้นที่ประเทศไทย แต่ต่อมาภายหลังจากการผ่าตัดได้ราวสิบวันแฝดคนหนึ่งได้เสียชีวิตลง

พ.ศ. ๒๕๐๔ พบแฝดสยามหญิงอีกคู่หนึ่ง คลอดตามธรรมชาติที่โรงพยาบาล
ปราจีนบุรี เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้รับการตั้งชื่อว่า ปราจีน-บุรี
นำมาเลี้ยงที่โรงพยาบาลราชวิถี (รพ.หญิง) และทำการผ่าตัดแยกร่าง เมื่อวันที่
๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยมี นพ.เสมอ พริ้งพวงแก้ว เป็นหัวหน้าคณะ ทำการ
ผ่าตัดแยกร่างเป็นผลสำเร็จ หลังการผ่าตัดแยกร่างแล้ว พบว่า แฝดทั้งสองมีชีวิต
อยู่เป็นปกติดี และมากราบคุณหมอสเสมอ ที่โรงพยาบาลราชวิถี เมื่อวันที่ ๓๐
พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

แฝดสยามหญิงทั้งสามคู่ล้วนได้รับการดูแลจากโรงพยาบาลหญิง ซึ่งมี
นพ.เสมอ พริ้งพวงแก้ว เป็นผู้อำนวยการ และเป็นผู้ทำการผ่าตัดเองสองคู่
ปรากฏการณ์ทางการแพทย์ในครั้งนี้ นับเป็นความก้าวหน้าอีกขั้นหนึ่งของการ
ศัลยกรรมเด็ก และยังเป็นเหตุการณ์ที่เรียกได้ว่าเป็นครั้งแรกของประเทศไทย

ตำแหน่งรัฐมนตรี (๓ สมัย) ที่ไม่ได้คาดฝัน

“

ผมมีเจตนาอันแน่วแน่ที่จะพิจารณาเลือกบุคคล
ที่ปรากฏชัดว่า บริสุทธิ์ สุจริต และเป็นคนที่ประชาชนเคารพนับถือ...
คุณหมออุดมก็บอกชื่อ “คุณหมอเสม พริ้งพวงแก้ว” ไม่ลังเลเลย...
“ท่านก็มีชื่อเสียงว่าเป็นคนดีมีฝีมือมาก”

(ชพนช ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์)

”

เปิดฉากชีวิต หมอกับการเมือง

สมัยแรก (นายกรัฐมนตรี ชพนช นายสัญญา ธรรมศักดิ์)

สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ นายแพทย์เสม
พริ้งพวงแก้ว ได้รับเชิญจากเพื่อนร่วมรุ่น คือ ศ.นพ.อุดม ไปชะกฤษณะ รัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงสาธารณสุข (ขณะนั้นเป็นคนบดเคี้ยวคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล)
ให้ไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการฯ (ขณะนั้นหมอเสมประกอบวิชาชีพอิสระ
โดยเปิดคลินิก “บางกะปิ โอสด” หลังลาออกจากราชการก่อนเกษียณ ๘ ปี โดย
มีตำแหน่งสุดท้าย เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลหญิง) ระหว่างวันที่ ๑๖ ตุลาคม
๒๕๑๖ ถึง วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘

ช่วงระยะเวลาหนึ่งปีกว่า ๆ ที่หมอทั้งสองเป็นเจ้าของกระทรวงสาธารณสุขสมัยนั้น
ได้ร่วมกันทำงานอย่างเข้มข้นจน ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารงานกระทรวง
สาธารณสุข สำเร็จ (ภายใต้การต่อต้านของแพทย์บางกลุ่ม) เพื่อให้เกิดการ
กระจายอำนาจการบริหารงานการให้บริการไปยังส่วนภูมิภาค สุดท้ายสมาชิกสภา
นิติบัญญัติแห่งชาติก็มีมติเห็นชอบให้มีการบริหารราชการแนวใหม่ตามหลักการ
แบ่งส่วนราชการกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๑๗

วันที่ ๑๔-๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘ นายแพทย์เสริม พริ้งพวงแก้ว รมช. กระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานที่ประชุมของประเทศในกลุ่มโลกที่ ๓ จำนวน ๑๙ ประเทศ ที่เอสแคป กรุงเทพฯ มีการเจรจาในที่ประชุมจนเห็นชอบร่วมกันในการจัดทำ นโยบายลดการเพิ่มประชากร หรือ นโยบายประชากรระดับโลก

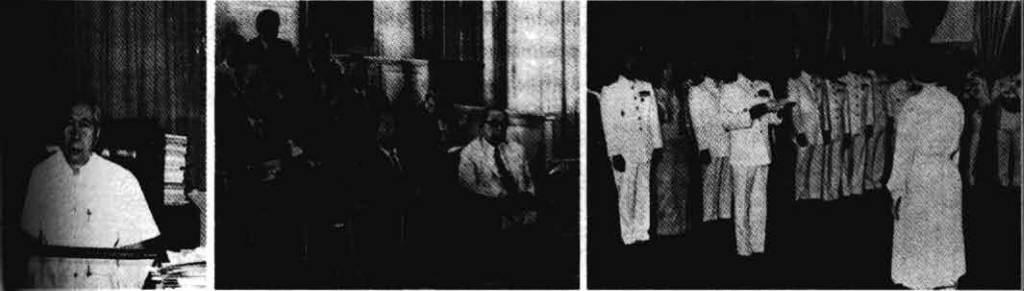
เมื่อองค์การอนามัยโลก (WHO) สนับสนุนให้องค์การสมาชิกทั่วโลกปรับปรุงระบบบริการสาธารณสุขให้บรรลุเป้าหมาย สุขภาพดีถ้วนหน้า ๒๕๔๓ โดยกลวิธีสาธารณสุขมูลฐาน รัฐมนตรีทั้ง ๒ ท่าน ได้ร่วมกันสร้างความเข้าใจโดยไปเยี่ยมโรงพยาบาลทั่วประเทศและสนับสนุนการจัดตั้งอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม) และผู้สื่อข่าวสาธารณสุข(ผสส.) มากกว่า ๒๐๐,๐๐๐ คน เป็นผู้บุกเบิก

นับเป็นยุคสมัยการทำงานสุขภาพที่ทำให้เจ้าหน้าที่ในกระทรวงฯ ทำงานกันอย่างจริงจังแบบพี่น้อง ถือได้ว่าเจ้ากระทรวงสาธารณสุขทั้งสองหมอบทำงานหนุนประสานกันได้อย่างมั่นคง เป็นยุคสมัยการสร้างอุดมการณ์ประชาธิปไตย

เมื่อพ้นตำแหน่ง นายแพทย์เสริม พริ้งพวงแก้ว จึงกลับไปทำคลินิกอย่างสมถะอีกครั้ง

สมัยที่สอง (นายกรีฑมุนตรี ๔พจนฯ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์)

การปรับคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๓ นายแพทย์เสริม พริ้งพวงแก้ว ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓

ดำรงตำแหน่งได้เพียง ๑๘ วัน นายกรัฐมนตรีก็ประกาศลาออกกลางสภา

- มุ่งผลิตบุคลากรสาธารณสุขทุกสาขาวิชาชีพ เพื่อกระจายสู่ชนบท

สมัยที่สาม (นายกรัฐบุตริ ๔ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์)

นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว ได้รับการแต่งตั้งเป็นประมุขของกระทรวงสาธารณสุข ในยุครัฐบาลเปรม ๒ ระหว่างวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๒๔ ถึง วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๒๖

เนื่องจากความสำเร็จในการปรับปรุงรูปแบบการบริหารของกระทรวงสาธารณสุข เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในสมัยแรก โดยหมอบัณฑิตทั้งสองท่านเห็นพ้องกันว่า ต้องจัดทำแผนสาธารณสุขแห่งชาติ ให้เข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต่อมาได้รับการสนับสนุนและผู้เชี่ยวชาญ จาก WHO ทำให้โครงการสาธารณสุขแห่งชาติ (Country Health Programming) ประสบผลสำเร็จ และ WHO ได้นำโครงการของประเทศไทยไปเป็นแบบอย่างในการพัฒนาในที่อื่น ๆ ต่อไป

การประกาศใช้ นโยบายแห่งชาติด้านยา และ บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นครั้งแรกในประเทศไทย เป็นการสานต่อวิถีแก้ปัญหาคาชาดแคลนยา และแก้ปัญหายาล้นเกินความจำเป็น แบบพึ่งตนเองอย่างเต็มที่

มีการจัดประชุมที่ประเทศไทยในปี ๒๕๒๔ ซึ่งนายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว รัฐมนตรีว่าการฯ ได้แลกเปลี่ยนกับ นพ.มาร์เลอร์ (Halfdant T. Mahler) ผู้อำนวยการ

การใหญ่องค์การอนามัยโลก ผลจากความกระตือรือร้นและความสำเร็จของเรื่อง สาธารณสุขมูลฐานในประเทศไทย ส่งผลให้ประเทศไทยได้รับความไว้วางใจในการบริหารจัดการโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจาก WHO ด้วยตนเอง การยอมรับการจาก WHO ในครั้งนี้ จึงเป็นเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ สุขภาพของไทย

แผนพัฒนาการสาธารณสุข ระยะที่ ๕ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) เน้นให้มี งานสำคัญหลายด้าน เช่น (๑) แผนงานพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ (๒) แผนงานสาธารณสุขมูลฐาน (๓) แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหาร ยา เครื่องสำอาง และวัตถุมีพิษ ...

การพัฒนานโยบายให้มี "แผนงานสาธารณสุขมูลฐาน" ในแผนฯ ฉบับที่ ๕ อย่างสมสมัยนั้น มาจากการวางแนวทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพ ดังแนวความคิดที่ท่านกล่าวในวันอนามัยโลก ๗ เมษายน ๒๕๓๑ ว่า

"...การสาธารณสุขมูลฐานปรากฏขึ้นในประเทศไทยนานแสนนานมาแล้ว สมัยที่ยังไม่มีชื่อเฉพาะมาจนถึงปัจจุบัน...แต่ความจริงแล้วประชาชนคนไทย ในสังคมหมู่บ้านชนบท และในชีวิตความเป็นอยู่แบบครอบครัว...ล้วนได้อาศัยหลักการและการประพฤติดตามแบบอย่าง การสาธารณสุขมูลฐาน มาช้านานแล้ว"

หมอบทบาทนำในการพัฒนาระบบยาเพื่อประชาชน

คือ การประกาศใช้ นโยบายแห่งชาติด้านยา และบัญญัติหลักแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นครั้งแรกในประเทศไทย เป็นการสานต่อวิถีแก้ปัญหาคาชาดแคลนยา ในยุคบุกเบิก ปรารถนาหวัดโดยผลิตน้ำเกลือ ใช้สมุนไพร กาสามปึกแก้ไข้ป่า

หัวใจมวลชน สรรสร้างการเมืองเพื่อประชาชน

นโยบายสนับสนุนการกระจายระบบบริการการสาธารณสุขให้ทั่วถึง เท่าเทียม เน้นเรื่องความจำเป็นพื้นฐาน พัฒนาโครงข่ายการบริการด้านสุขภาพ ระหว่าง โรงพยาบาลจังหวัด และโรงพยาบาลอำเภอ ร่วมกับการสร้าง อสม. และผสส. ทั่วประเทศ อีกทั้งการประกาศนโยบายแห่งชาติด้านยา และนโยบายประชากร ที่เป็นส่วนสำคัญในการช่วยสนับสนุนการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชน ถือได้ว่าเป็นจินตภาพของบริการสาธารณสุขที่เน้นประชาชนเป็นสำคัญ

ทั้งแนวคิดและแนวทางการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของหมอบเสม สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทย นำประเทศไปสู่การพึ่งตนเอง ทุกด้าน ขณะเดียวกันก็เป็นการขัดขวางผลประโยชน์ของบางกลุ่ม

เราทั้งสองไม่มีเจตนาจะสร้างความเดือดร้อนแก่ท่านผู้ใดเลย

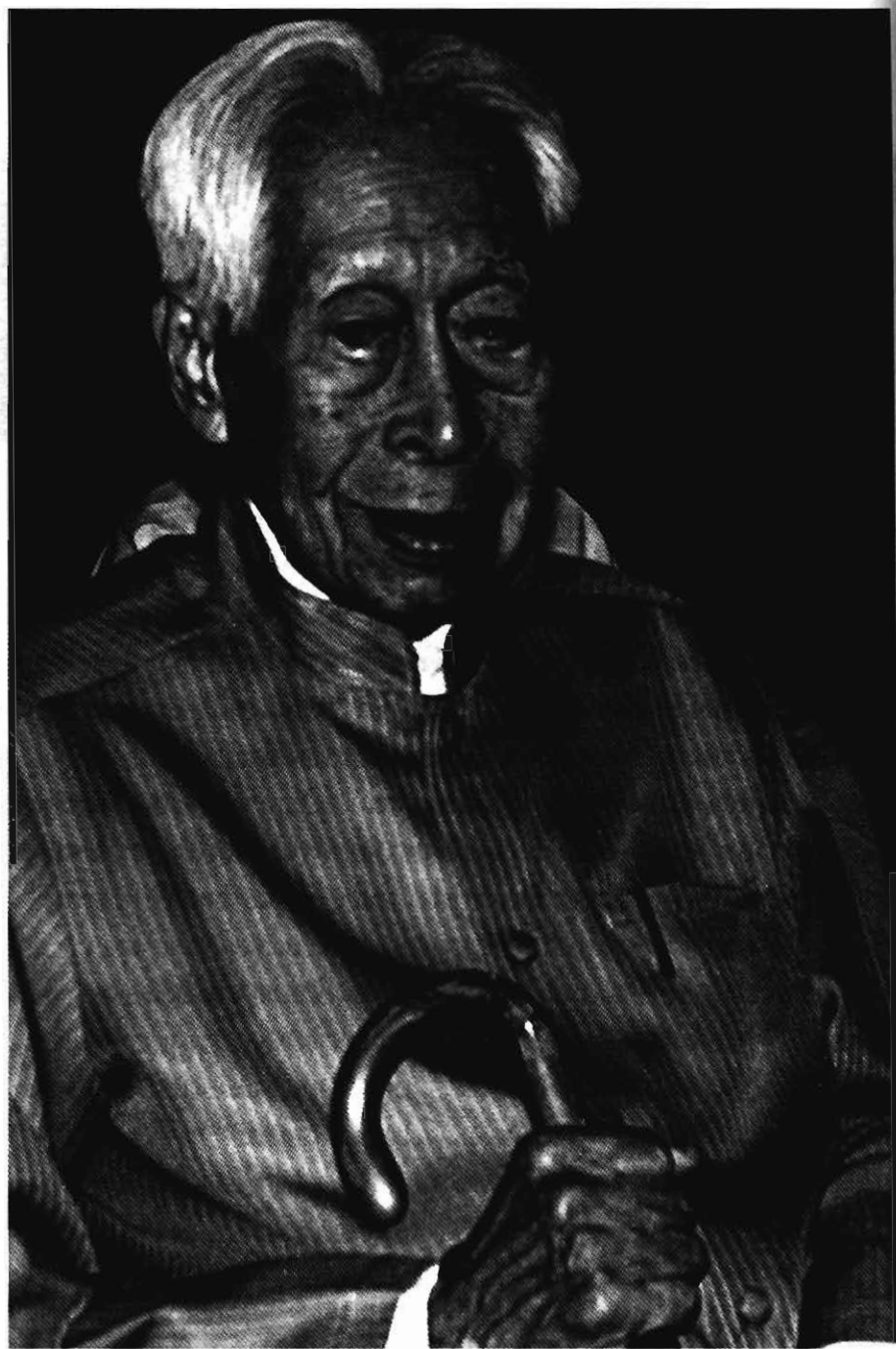
แต่หน้าที่ชั่วคราวกทำให้เราทั้งสอง

ต้องตัดสินใจร่วมกันดำเนินการตามครรลองแห่งประชาธิปไตย

เพื่อความสงบของพี่น้องประชาชน

เมื่อแสงทองส่องฟ้าอำไพ ประชาชนเป็นใหญ่ในแผ่นดิน

ผู้นำนโยบายแห่งชาติด้านยา

“

การประกาศใช้ นโยบายแห่งชาติด้านยา

และ บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๒๔

เป็นครั้งแรกในประเทศไทย นับเป็นความกล้าหาญอย่างยิ่ง
ของ นพ.เสมอ พริ้งพวงแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ผู้มีเจตน์จำนงทางการเมืองเพื่อประชาชน

และมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ในการแก้ปัญหายาแบบพึ่งตนเอง
เพราะท่านเข้าใจปัญหา ทั้งการขาดแคลนยา การเข้าไม่ถึงยา

ยาราคาแพง และมียาสิ้นเกินความจำเป็น

รวมทั้งอิทธิพลของการส่งเสริมการขายยา

การโฆษณาสรรพคุณทางวิทย์ รุทธ์ และสื่อต่าง ๆ

เป็นการตัดสินใจที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทย

ขณะเดียวกันก็เป็นการจัดวางผลประโยชน์ของธุรกิจยา

และบุคคลในวงการแพทย์บางส่วน

”

๑. ปัญหา

พระราชบัญญัติยาฉบับที่ใช้ในปัจจุบัน เริ่มใช้ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มีมาตรการ
และการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาอยู่บ้าง เช่น มีการประกาศถอน
ทะเบียนตำรับยาที่เป็นอันตราย แต่ก็ยังมีปัญหาต่างๆ อีกมาก ทำให้นักวิชาการ
องค์กรพัฒนาเอกชน โดยเฉพาะ กลุ่มศึกษาปัญหา (กศย.) ได้ศึกษาวิจัยรณรงค์
อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อผลักดันให้รัฐบาลแก้ปัญหายาชุด ยาซอง
แก้ปวด ยาสูตรผสม ยาปฏิชีวนะ หรือยาในรูปแบบไม่เหมาะสมที่กระจายในชนบท...

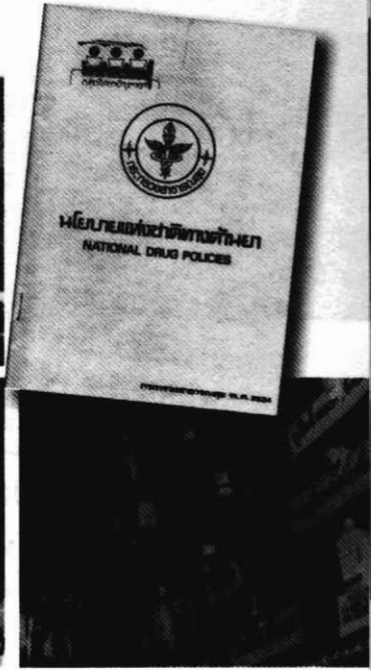
การใช้ยาไม่เหมาะสม ชื่อการค้า ยาราคาแพง ยาที่ถูกเพิกถอนทะเบียนตำรับ ในต่างประเทศ ยังนำมาจำหน่ายในประเทศไทย จนเมืองไทยเสมือน “ถังขยะยา” ฯลฯ มีกัลยาณมิตร เข้าร่วมเคลื่อนไหวค่อนข้างมาก ผลงานเป็นที่ประจักษ์สู่สังคม ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปเรื่องยาอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากนโยบายยาแห่งชาติ

๒. ผู้นำนโยบายยาแห่งชาติแบบพึ่งตนเอง

ขณะเป็น รมว. กระทรวงสาธารณสุขสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ หมอเสมประกาศใช้นโยบายแห่งชาติด้านยา และ บัญชียาหลักแห่งชาติ ฉบับแรกของประเทศไทยในปี ๒๕๒๔ โดยใช้ “ระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการซื้อขายด้วยเงินงบประมาณของหน่วยราชการ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๒๔” เป็นกลไกสำคัญในการนำไปสู่การปฏิบัติของกระทรวงสาธารณสุข ควบคู่กับการส่งเสริมการใช้ยาอย่างเหมาะสม การจัดทำวารสารผู้สั่งใช้ยา การตรึงราคายาโดยกำหนดให้ซื้อขายจากองค์การเภสัชกรรม ซึ่งมีคณะกรรมการจัดทำบัญชียา ๗ จำนวน ๑๖ คน นำโดย นพ.อวย เกตุสิงห์ นพ.ชาญ สถาปนกุล ภก.ประดิษฐ์ หุตางกูร ภก.ประโชติ เปล่งวิทยา ฯลฯ

ท่านเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหายาอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำแผนพัฒนาการสาธารณสุข ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (๒๕๒๕-๒๕๒๙) ที่เน้นให้มี (๑) แผนงานพัฒนายาแห่งชาติ ประกอบด้วย ๓ โครงการย่อย คือ โครงการผลิตยา, โครงการจัดหาและกระจายยา, โครงการวิจัยยาและสมุนไพร (๒) แผนงานสาธารณสุขมูลฐาน การจัดหาที่จำเป็นสำหรับชาวบ้าน (๓) แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหาร ยา เครื่องสำอาง และวัตถุมีพิษ

พอเสมอ มีความหวังที่ยิ่งใหญ่ ...
ให้ลูกหลาน สานต่ออุดมการณ์ ฟังตนเองด้านยา

เห็นชัดจากท้าย คำปรารภ “บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ ๒๕๒๔” ฉบับแรก ... ท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอตั้งความหวังไว้ว่า จะได้เห็นการพัฒนาทางด้านยาเกิดขึ้น และเจริญรุดหน้าไปในระยะเวลาของแผนพัฒนาการสาธารณสุข ระยะที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้วางไว้ โดยเฉพาะตามแนวนโยบายแห่งชาติทางด้านยาที่กำหนดขึ้น

(นายแพทย์ เสม ฟริงพวงแก้ว)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
สิงหาคม ๒๕๒๔

๓. ขบวนการสานต่อ

• ขยายการใช้ “บัญชียาหลักแห่งชาติ”

ปี ๒๕๒๘ รัฐบาลมีนโยบายขยายการใช้ “บัญชียาหลักแห่งชาติ” ไปยังหน่วยราชการอื่นๆ โดยออก “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ.๒๕๒๙” กำหนดการจัดซื้อยาด้วยเงินงบประมาณของส่วนราชการทั้งในและนอกกระทรวงสาธารณสุข โดยให้จัดซื้อจากองค์การเภสัชกรรมในกรณีที่ต้องค์การเภสัชกรรมผลิต และกำหนด “ราคากลางยา” ในบัญชียาหลักแห่งชาติเพื่อใช้ในการจัดซื้อยา เพิ่ม “รายการยาสำหรับงานสาธารณสุขมูลฐาน” ใน “บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๐”

• ขับเคลื่อนนโยบายแห่งชาติด้านยา” พ.ศ. ๒๕๓๖ (ฉบับที่สอง)

คณะรัฐมนตรี มีมติ ประกาศใช้ “นโยบายแห่งชาติด้านยา” (ฉบับที่สอง) เมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๓๖ สนับสนุนการศึกษาและวิจัยเพื่อให้ทราบศักยภาพด้านการป้องกัน ส่งเสริมสุขภาพและบำบัดรักษาของสมุนไพร ยาสมุนไพร และยาแผนโบราณ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการใช้ยาอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการใช้ “ยาจากสมุนไพร” และ “การใช้ยาอย่างปลอดภัย”

ประกาศใช้ “บัญชียาจากสมุนไพร พ.ศ.๒๕๔๒” เป็นครั้งแรก ในบัญชียา

หลักแห่งชาติ ต่อมาปรับปรุง เป็นฉบับปัจจุบัน คือ บัญชียาจากสมุนไพรรพ พ.ศ. ๒๕๕๔ และจัดทำ “เภสัชตำรับโรงพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๔” เพื่อยืนยันหลักแห่งการพึ่งตนเองด้านยา

• มุ่งนโยบายเพื่อการเข้าถึงยาของผู้ป่วย และใช้ยาอย่างสมเหตุผล

“บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑” เริ่มจัดให้มี บัญชียาของผู้ป่วยที่มีความจำเป็นเฉพาะ เป็นครั้งแรกเรียกว่า บัญชี จ (๒) ซึ่งเป็นยาที่ต้องสั่งใช้โดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญมีค่าใช้จ่ายสูงและมีกลไกกลางกำกับดูแลการใช้ยาให้เป็นไปอย่างสมเหตุผล

การจัดทำ นโยบายสาธารณะผ่านสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๑ และครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๒ ส่งผลให้คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ “ยุทธศาสตร์การเข้าถึงยาถ้วนหน้าของประชากรไทย” เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๒ และเห็นชอบ ยุทธศาสตร์ยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม เมื่อ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ต่อมา มีมติเห็นชอบ นโยบายแห่งชาติด้านยา พ.ศ. ๒๕๕๔ (ฉบับที่ ๓) และ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบยาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๙ เมื่อ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๔

การปฏิรูปเรื่องยาอย่างเป็นระบบ จะเป็นจริงได้ จึงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะธุรกิจยาเป็นธุรกิจที่มีอำนาจทางการเมืองและทางธุรกิจสูงมากทั้งในและนอกประเทศ การเคลื่อนไหวเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย แต่โชคดีที่ในสมัยที่ พ่อเสริม เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขนั้น ท่านเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญ เที่ยงตรง และเข้าใจเรื่องยา สามารถชี้แจงสร้างความเข้าใจ ให้การสนับสนุน และกำลังใจ แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ทำให้เกิดผลสำเร็จเบื้องต้นในระดับนโยบาย ส่งผลให้เกิดกลไก/ขบวนการสานต่อการพัฒนาระบบยาแบบพึ่งตนเอง เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงยาของทุกชนชั้น

จนถึงวันนี้

วันที่ พ่อเสริม ยืนหยัด ๑ ศตวรรษเพื่อสังคม

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔.

หนึ่งในผู้บุกเบิก นโยบายประชากรของไทย

การบุกเบิกนโยบายประชากรของประเทศไทย

นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว เป็นหนึ่งในผู้บุกเบิกนโยบายประชากรของประเทศไทย ท่านเข้าใจถึงความจำเป็นของนโยบายการเพิ่มผลเมืองของรัฐบาลปี ๒๔๘๕ เพราะมีประชากรเพียง ๑๘ ล้านคน ไม่เพียงพอในการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีเนื้อที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก ๕๐ ล้านไร่ มากกว่าประชากร รัฐบาลจึงสนับสนุนการเพิ่มผลเมือง โดยให้ของขวัญคู่สมรสคนละ ๑ ชั่ง (๘๐ บาท) กรณีเด็กที่เกิดเฉพาะเด็กที่เกิดวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๖ จะได้รับการดูแลจากรัฐ ในเรื่องการศึกษา การเจ็บป่วย และความจำเป็นต่าง ๆ ของชีวิต

จนปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ท่านคิดทบทวนว่าจะทำอย่างไร จากสภาพที่พบเห็นความแออัด อาหารไม่เพียงพอ หรือเด็กไม่มีสถานที่ยืน จนปี ๒๕๐๐ มี World Bank, USAID เข้ามาสำรวจภาวะโภชนาการ และสภาพวิจัยเริ่มคิดจะให้ประชากรจำนวนพอเหมาะกับทรัพยากรที่มีอยู่

เมื่อปี ๒๕๐๐-๒๕๐๕ หมอเสมจึงเริ่มต้นการทำงานวางแผนครอบครัวที่โรงพยาบาลหญิงแบบธรรมชาติ โดยใช้คำขวัญว่า "วันโกนให้ละ วันพระให้เว้น" เพื่อให้มีลูกจำนวนพอเหมาะ

ดังกล่าวบรรยาย เรื่อง ปรัชศน์ประชากรไทย (๒๕๓๓) มีใจความโดยย่อว่า

...เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๔ อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ยังเป็นที่เปลี่ยว แต่พอ พ.ศ. ๒๔๔๗ มันแน่นไปหมดแล้ว เมื่อเราจะเอาลูกไปเข้าโรงเรียน เข้าไม่ได้ เพราะที่เต็มหมด ราคาข้าวของที่ดินนั้นมาก

ทั้งนี้เพราะประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ฉะนั้นเรารู้สึกว่าต้องเริ่มหาวิธีแก้ไข แต่ผู้บริหารประเทศ เขาอยากให้มีลูกมาก ๆ เพราะฉะนั้นต้องริเริ่ม ทำให้มีประชากรอยู่ในระดับที่เราจะพอยูได้

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ การคลอดที่โรงพยาบาลหญิงไม่ใช่เป็นวันละกัคน แต่เป็นชั่วโมงละกัคน นี้แหละคือจุดเริ่มต้นที่ทำไมเราจึงต้องมาแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ถ้าเงินมีประชากรเพิ่มขนาดนี้เราไปไม่รอดแน่ เราถึงได้เริ่มต้นมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๔๗ ว่าเราควรจะทำอย่างไร..

ร่วมกำหนดนโยบายประชากร

ปี ๒๕๐๐-๒๕๐๑ ธนาคารโลกเข้ามาสำรวจภาวะโภชนาการ อัตราเพิ่มประชากร และให้ความเห็นว่า รัฐควรส่งเสริมประชาชนให้รู้จักวิธีจัดขนาดของครอบครัว โดยเผยแพร่วิธีคุมกำเนิดตามสถานีอนามัย

ปี ๒๕๐๑ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าธนบุรี และ รพ. หัวเฉียว เริ่มให้บริการโดยวิธีใส่ห่วงอนามัยเพื่อคุมกำเนิด

ปี ๒๕๐๕ เริ่มมีการสอนวิชา "ปัญหาประชากร" ที่จุฬาย และธรรมศาสตร์

ปี ๒๕๐๖-๒๕๑๓ พ่อเสมามีส่วนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ มากมาย ช่วยกันคิดเตรียมการกำหนดนโยบายประชากรของประเทศไทย

ปี ๒๕๐๖-๒๕๐๗ คณะรัฐมนตรีมอบ สภาวิจัยแห่งชาติ ร่วมกับ กระทรวงสาธารณสุข จัดทำ"โครงการโพธาราม" จ.ราชบุรี โดยวิจัยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ทักษะคติ และการปฏิบัติการวางแผนครอบครัวในเขตชนบท พบว่าผู้หญิงไม่ยอมมีลูกมาก แต่ไม่รู้จะทำอย่างไร

ปี ๒๕๐๘ เริ่มจัดทำนโยบายการวางแผนครอบครัวและประชากรที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยโดยมี รศ.นพ.อารี สมบูรณ์สุข และ ศ.นพ. หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์ เป็นกำลังสำคัญ โรงพยาบาลจุฬาราช เริ่มให้บริการคุมกำเนิดโดยใช้ห่วงอนามัย โรงพยาบาลหญิงเริ่มให้บริการคุมกำเนิดเฉพาะบางราย

ปี ๒๕๐๙ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มี ดร.วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ จบปริญญาเอกด้านประชากรคนแรกจากอเมริกา นำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยกันวางแผน และมีการจัดตั้ง “ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางประชากร” ตามมติคณะรัฐมนตรี ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๐๙ (ต่อมายกระดับเป็น “สถาบันประชากรศาสตร์” เมื่อ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๑๓ และยกระดับเป็นวิทยาลัยประชากรศาสตร์ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๑)

และในปี ๒๕๐๙ ที่เชียงใหม่มี Dr.Edwin B. McDaniel ใช้ ยาฉีดคุมกำเนิดไม่ให้มีลูกได้ ๓ เดือน คือยา Depo-provera ที่องค์การอาหารและยาสหรัฐอเมริกายังไม่รับรอง ในลักษณะงานวิจัย

ปี ๒๕๑๐-๒๕๑๒ คณะรัฐมนตรีมีมติให้สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ มีหน้าที่เสนอแนะนโยบาย และมาตรการอันเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาประชากรต่อรัฐบาล

วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๑๓ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ ประกาศนโยบาย ประชากร “รัฐบาลไทยมีนโยบายที่จะสนับสนุนการวางแผนครอบครัวด้วยระบบ ใจสมัคร เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับอัตราเพิ่มของประชากรสูงมาก ที่จะ เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ” โดยมอบ ให้กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบในการดำเนินงาน

ปี ๒๕๑๕ รัฐบาลบรรจุ “นโยบายประชากร” ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ ๓ พ.ศ.๒๕๑๕-๒๕๑๙ เพื่อให้มีประชากรจำนวนพอเหมาะ กับทรัพยากรที่มีอยู่

ประชาคมโลกยอมรับ

ปีพ.ศ. ๒๕๑๗ ขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐบาลแต่งตั้งให้เป็นประธานของคณะผู้แทนไทยไปประชุมประชากรโลก (World Population Conference) ที่กรุงบูคาเรส ซึ่งเป็นการประชุมระหว่างรัฐบาลใน ประเด็นประชากรในระดับโลกเป็นครั้งแรก ท่านมีบทบาทสำคัญในการเจรจาและ ผลักดันให้ที่ประชุมยอมรับนโยบายลดอัตราการเพิ่มประชากร ทำให้ประเทศใน กลุ่มสังคมนิยมคอมมิวนิสต์, ประเทศในลาตินอเมริกาและแอฟริกา ซึ่งไม่มีปัญหา การเพิ่มประชากรในขณะนั้นเห็นคล้อยตาม จนนำไปสู่การเห็นชอบร่วมกัน ใน

การที่จะมีนโยบายการชะลอการเพิ่มประชากร

และต่อมา ผู้แทนของประเทศเอเชียและแปซิฟิก ๑๙ ประเทศ ได้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือที่เอสแคป กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ ๑๔-๒๐ มกราคม ปี ๒๕๑๘ นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว เป็นประธานที่ประชุม จนนำไปสู่การมีมติกำหนดกลยุทธ์ทางประชากรเพื่อการพัฒนาที่สำคัญสำหรับภูมิภาคนี้ โดยกำหนดเป้าหมายด้านการลดภาวะเจริญพันธุ์และการลดภาวะการตายที่ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม

นายแพทย์เสม มีบทบาทนำด้านนโยบายประชากรต่อเนื่องมาอีก เมื่อดำรงตำแหน่ง รมว.กระทรวงสาธารณสุข ในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๒๖ ท่านเป็นประธานคณะกรรมการวางแผนครอบครัวแห่งชาติของกระทรวงสาธารณสุข และประธานอนุกรรมการนโยบายและแผนประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ จนถึงแผนฯ ฉบับที่ ๖

ผู้มกลยาณมิตร

อายุกาล ผ่านวิถี สี่แผ่นดิน ได้รู้ ได้เห็น ได้ยิน สิ้นทุกสิ่ง
รู้ดี-ชั่ว ถูก-ผิด รู้เท็จ-จริง รู้หยุดนิ่ง รู้ปล่อยวาง ว่างตัวตน
เป็นเทียนทองส่องทาง กลางมืดมิด เป็นดาวเหนือ นำทิศ ในหาวหน
เป็นพ่อหอม พ่อครู ปุชนิยบุคคล เป็นกุศล ต้นธาร แห่งความดี
แม้วันนี้ สี่ฟ้าไม่ทอง ผ่องอำไพ แม้ ประชาธิปไตย ยังริบหรี่
ตราบเสมา ประชาไทย ยังคงมี ย่อมต้องถึง วันที่ ฟ้าสีทอง
วิสาขปุณณมี วันพฤหัสบดี ที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

ดิถี ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖

ธีรภัทร ธีรภัทร ธีรภัทร

เป็นปราชญ์แพทย์อันฝ่องแผ้ว เป็นอาจารย์เสม พริ้งพวงแก้วผู้หาญกล้า
เป็นพลังแห่งสังคมอุดมปัญญา เป็นชีวิตทายาท อยุติธรรม
วางเสาเข็มงานสาธารณสุข เพื่อคนเจ็บคนทุกข์ที่จนกระหน่ำ
ผู้ถางทางประเทศไทยโดยธรรมนำ เชิญเอ่ยคำนำน้อมสนทนา
ประसार มฤคพิทักษ์

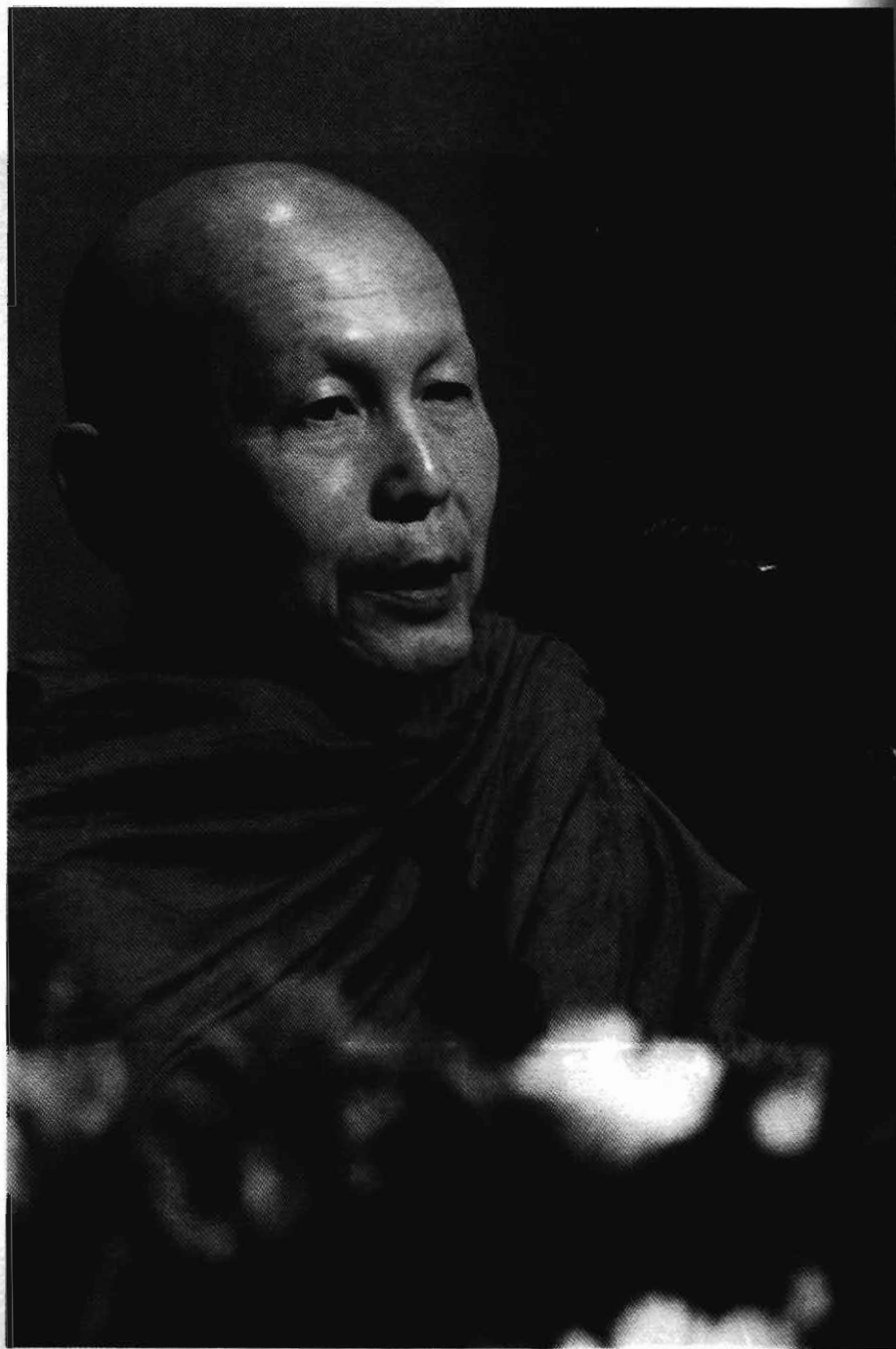

ด้วยคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และความกล้าหาญของนายแพทย์ เสรม พริ้งพวงแก้ว ปรากฏเป็นที่เคารพนับถือของสังคมอย่างกว้างขวาง สำหรับ เพื่อนร่วมงาน ผู้อาวุโส ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมสังคมหลากหลายสาขาวิชาชีพ และศิษย์รุ่นเยาว์ ต่างได้รับน้ำใจไมตรีของท่านอย่างจริงใจ

ท่านจึงเป็นผู้มีกัลยาณมิตรทั้งใกล้และไกล รวมทั้งร่วมกันริเริ่มแลกเปลี่ยน กับบุคคล องค์กรสาธารณประโยชน์ และองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคที่ทำงานเพื่อ สังคมหลายรูปแบบและวิธีการอย่างสม่ำเสมอ และพบว่ามีความหมายจำนวนมากมายที่ส่งมาจากผู้คนหลากหลายอาชีพ ทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อขอ คำชี้แนะ คำปรึกษา และเชิญไปร่วมงานต่าง ๆ แม้ท่านเกษียณอายุราชการแล้ว ก็ตาม

“อาจารย์แพทย์เสมกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ เดือนสติ ตลอดจนเป็น วิทยากรในที่ประชุมสัมมนาวิชาการอยู่เนืองๆ เช่น การเป็นประธานเปิดคอนเสิร์ต การกุศล “สาธารณสุขเพื่อสันติภาพ” ณ หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นหนึ่งในสามขององค์ปาฐกถา เรื่อง ก้าวให้ถึงประชาธิปไตย : ราษฎรไทยจะ ทำอย่างไรดี เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๙”

สัมภาษณ์นายกถางาน

๑ คนยืนหยัด
ศตวรรษ
เล่ม พริ้งพวงแก้ว

พระไพศาล วิสาโล

วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถอดเทปโดย ศรีสุดา ลีประเสริฐ

แมงบันบน www.visalo.org/article/person31Sem.htm%3E & “_blank” Share

วันนี้พวกเราทั้งหลายได้มาบำเพ็ญสิ่งที่เป็นมงคลสูงสุดในทางพุทธศาสนา
ดังที่มีพุทธพจน์ตรัสว่า การบูชาบุคคลที่ควรบูชาเป็นมงคลอันสูงสุด บุคคลที่เรา
ได้ร่วมใจกันมาบูชาและระลึกถึงด้วยความชื่นชมในความดีงามของท่านในวันนี้ก็
คือ ศาสตราจารย์นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว ซึ่งถือว่าเป็นทั้งบูรพาจารย์และ
เป็นทั้งบัณฑิตผู้ประกอบด้วยคุณงามความดีอันน่าระลึกนึกถึง

เป็นที่น่ายินดีว่าทุกวันนี้ท่านก็ยังอยู่กับเรา เป็นไปได้ยากทีในช่วงชีวิตของ
เราจะได้น้อมระลึกนึกถึงหรือบูชาชื่นชมคนดีที่มีอายุยืนนานถึงหนึ่งศตวรรษใน
ขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ อาตมาคิดว่าหลายท่านไม่เคยมีโอกาสดังนี้ เพิ่งมามี
วันนี้เป็นวันแรกที่ได้มาบูชาคนดีที่มีอายุถึงหนึ่งศตวรรษในขณะที่ท่านยังมีชีวิต
อยู่กับเรา

คุณหมอเสริม พรีฟองแก้วเป็นบัณฑิตตรงที่ท่านได้ใช้ปัญญาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่เพียงแต่ประโยชน์ตนเท่านั้น หากยังก่อให้เกิดประโยชน์ท่านอย่างกว้างขวาง และใช้ปัญญาโดยเริ่มต้นจากจุดที่ท่านได้รับการฝึกฝนและมีความถนัดมากที่สุด ก็คือในทางการแพทย์

ความที่ท่านได้ร่ำเรียนมาสูงทั้งในเมืองไทยและในต่างประเทศ หากว่าท่านพอใจที่จะดำเนินชีวิตและประกอบวิชาชีพในกรุงเทพมหานคร ท่านก็คงจะมีชีวิตที่เจริญงอกงามในทางโภชนาการได้ แต่ว่าท่านเลือกที่จะไปประกอบกิจการที่เป็นประโยชน์ในต่างจังหวัดทันทีที่จบการศึกษามา เริ่มจากจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ แล้วก็ขยายไปที่ห่างไกลๆเรื่อยๆ คือจาก สมุทรสงคราม นครสวรรค์ ในที่สุดก็ไปไกลถึงเชียงราย ซึ่งเมื่อเจ็ดสิบแปดสิบปีก่อนถือว่าเป็นเมืองที่อยู่ไกลแสนไกลปลายเขตแดน

ที่นั่นท่านได้สร้างประโยชน์อย่างมากเริ่มต้นด้วยการให้การรักษาเย็บเย็บผู้คนด้วยความรู้ความสามารถที่ท่านมีทั้งๆที่อุปสรรคมีมากมายเพราะว่าความกันดารแร้นแค้น อุปกรณ์วัสดุก็มีน้อยขาดแคลนทุกอย่าง แต่ท่านก็ใช้ปัญญาและความรู้ของท่านดัดแปลงและประดิษฐ์นวัตกรรมใหม่ ๆ จนสามารถรักษาโรคพื้นๆ ที่ชาวบ้านเป็นกันมากมาย เช่นโรคคอกพอก ไข้จับสั่นหรือโรคนี้ว ซึ่งสร้างปัญหาแก่ชาวบ้านมากในเวลานั้น ยังไม่ต้องพูดถึงการพยายามบุกเบิกงานด้านศัลยกรรมทันตกรรม ให้ตั้งมั่นในชนบททั้ง ๆ ที่ต้องประสบกับความลำบากมากมาย

ท่านได้ใช้ความรู้ความสามารถที่ได้ร่ำเรียนมาอย่างเต็มที่และขยายขอบเขตการทำงานออกไปอย่างกว้างขวาง จากงานด้านรักษาโรคมาเป็นงานด้านป้องกันโรคซึ่งถือว่าเป็นงานที่ต้องบุกเบิกทั้งสองประการ แต่ว่าท่านไม่ได้หยุดอยู่เพียงเท่านั้น หากยังได้ใช้ความรู้และสติปัญญาที่มี ขยายขอบข่ายของงานออกไปจนพ้นเรื่องการรักษาและการป้องกันโรค ท่านยังให้ความสำคัญกับการตั้งสถาบันต่าง ๆ เพื่อช่วยให้กิจการด้านสาธารณสุขเป็นไปด้วยดี ท่านได้ริเริ่มก่อตั้งสถาบัน

ต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งธนาคารเลือดแห่งแรกของจังหวัดเชียงรายก็เกิดจากฝีมือของท่าน และต่อมาท่านก็ยังให้ความสำคัญกับเรื่องของสุขภาพใจด้วย ไม่เพียงแต่สุขภาพกายเท่านั้น

จะเห็นว่าท่านได้ใช้ปัญญาของท่านในการแสวงหาหนทางช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ โดยเริ่มจากจุดที่ท่านชำนาญที่สุดซึ่งเป็นจุดเล็กๆแล้วขยายขอบข่ายไปในวงกว้างขึ้น ในที่สุดก็ขยายจากงานด้านสาธารณสุขมาเป็นงานด้านบริการสังคมมาเป็นงานด้านบำเพ็ญสาธารณประโยชน์และการพัฒนาสังคม

ในเรื่องการจัดการบริหารบ้านเมืองท่านก็ได้มีโอกาสรับใช้ประเทศชาติอยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยเฉพาะในช่วงสามทศวรรษหลังท่านได้ทำงานส่งเสริมองค์กรสาธารณะประโยชน์ซึ่งเป็นจุดสำคัญมากเพราะว่าในการสร้างความผาสุกให้กับประเทศชาติ การทำงานด้านการแพทย์และสาธารณสุขอย่างเดียวย่อมไม่พอ จำต้องมีการพัฒนาด้านอื่นเข้ามาเสริมเพื่อทำให้เกิดความผาสุกอย่างครบถ้วนนั่นก็คือ ความผาสุกในทางกายภาพ ในทางจิตใจและในด้านความสัมพันธ์เกื้อกูลกันระหว่างคนในสังคม

นอกจากท่านจะใช้ปัญญาอย่างเต็มที่แล้ว ท่านยังได้สร้างภาพประทับใจอันดีงามให้กับผู้คนที่รู้จักท่านโดยตรงและที่รู้จักผ่านผลงานของท่าน สิ่งนั้นเกิดขึ้นได้ด้วยการที่ท่านมีเมตตากรุณาอย่างยิ่ง องค์คุณของพระพุทธองค์ประกอบด้วยสองประการที่สำคัญคือพระปัญญาคุณและพระกรุณาคุณ นี่คือองค์คุณที่พระภิกษุควรน้อมนำมาใส่ตัวเพื่อเป็นแบบอย่างให้ผู้คนที่ได้ตระหนักว่าบัณฑิตนั้นควรประกอบด้วยองค์คุณสองประการคือปัญญาและกรุณา นอกจากความรู้ความเข้าใจในทางวิชาการ ในเรื่องของโลกในเรื่องของสังคมประเทศชาติแล้ว เราจำเป็นต้องมีกรุณามีน้ำใจ มีความปรารถนาดีที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลสรรพสัตว์และสรรพชีวิต เพราะเหตุนี้ผู้ใดที่ได้สัมผัสกับท่านย่อมได้พบได้สัมผัสกับกรุณาคุณ นอกเหนือจากปัญญาคุณที่ท่านได้แสดงให้เห็นและปรากฏเป็นผลงานมาโดยตลอด

พวกเราที่ได้รู้จักกับท่านย่อมได้รับแรงบันดาลใจในด้านนี้ เชื่อว่าถ้าเราพยายามนำเอาสิ่งที่เป็นหัวใจหรือสาระของท่านในฐานะที่เป็นบัณฑิตมาประกอบกิจการงานให้เกิดประโยชน์ก็จะพบทั้งความสุขใจและความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน รวมไปถึงการทำประโยชน์ให้แก่สังคม

คุณหมอเสริม พริ้งพวงแก้วเป็นผู้ที่มีชีวิตที่ยืนนาน การมีชีวิตยืนนานนั้นในทางพุทธศาสนาถือว่าเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาเช่นเดียวกับการมีสุขภาพดี พระภิกษุที่มีชีวิตยืนนานก็ถือว่าควรได้รับการยกย่องป็นเอตทัคคะได้เหมือนกัน อย่างพระอัญญาโกณฑัญญะก็ได้รับการยกย่องจากพระบรมศาสดาว่าเป็นเอตทัคคะด้านรัตตัญญู รัตตัญญูก็คือผู้รู้ราตรีนาน หมายความว่าผู้มีอายุยืนนาน ผ่านกาลเวลามาก ซึ่งไม่ได้หมายความว่ามีความแก่ชราในทางกายอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงการมีประสบการณ์มาก ประสบการณ์ที่ได้มาจากกาลเวลานี้แหละที่สามารถจะเป็นประโยชน์ให้กับมหาชนได้

คุณหมอเสริมเป็นรัตตัญญูท่านหนึ่งในยุคของเราโดยเฉพาะในแวดวงสาธารณสุขและแวดวงการพัฒนาสังคม อันนี้นับว่าเป็นสิ่งที่น่าอนุโมทนา อย่างไรก็ตามคนเรานั้นนอกจากการมีอายุยืนนานแล้วเรายังต้องประกอบด้วยองค์คุณต่างๆอีกมาก ทุกวันนี้ผู้คนปรารถนาที่จะมีชีวิตยืนยาว แต่ที่จริงแล้วลำพังการมีชีวิตยืนยาวยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดชีวิตที่ติงามได้ เพราะชีวิตนั้นไม่ได้เป็นเส้นตรงที่วัดกันที่ความยาวเท่านั้น ชีวิตผู้คนเปรียบเหมือนสายน้ำที่มีทั้งความยาว ความกว้างและความลึก คุณหมอเสริม พริ้งพวงแก้วนั้นเป็นผู้มีทั้งสามมิติ คือเป็นผู้ที่มีชีวิตที่ยืนยาวจนครบศตวรรษในวันนี้และเชื่อว่าจะมีชีวิตที่ยืนยาวต่อไปอีก แต่นอกจากการมีชีวิตยืนยาวแล้วท่านยังมีมิติอีกสองมิติ ซึ่งมีความสำคัญยิ่งกว่าความยืนยาวของชีวิต นั่นก็คือความกว้าง หรือความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตใจกว้างขวาง ซึ่งเกิดได้จากการมีเมตตากรุณา และเมื่อกุณานั้นประกอบไปด้วยปัญญา ก็สามารถทำให้เกิดประโยชน์แผ่ไพศาลกว้างขวางออกไป

คนเรานั้นเพียงแค่มีชีวิตยืนยาวแต่ถ้าไม่มีใจกว้างขวาง ไม่มีความรักเพื่อ
เผื่อแผ่ ไม่มีความรักเกื้อกูลต่อมนุษย์อย่างกว้างขวางแล้ว ก็เป็นชีวิตที่หาประโยชน์
ไม่ได้ เป็นชีวิตที่ศูนย์เปล่า ในทางตรงข้ามแม้มีชีวิตที่สั้นแต่ถ้ามีความเอื้อเพื่อ
เผื่อแผ่ มีน้ำใจกว้างขวาง ประกอบด้วยเมตตากรุณาอันไม่มีประมาณ ชีวิตแบบ
นี้ต่างหากที่น่าสรรเสริญน่ายกย่อง แม้แต่พระพุทธองค์ก็ตรัสว่า บัณฑิตคือผู้ที่มี
ปัญญาแม้อยู่เพียงราตรีเดียวก็น่าชม เป็นผู้ที่น่ายกย่องสรรเสริญ

นอกจากความกว้างแล้วบุคคลควรมีมิติที่ลุ่มลึกด้วย คือความลุ่มลึกทางจิตใจ
จนสามารถพบความสุขความสงบเย็นจากภายในและไม่เป็นทาสของสิ่งภายนอก
ไม่ว่าจะเป็นโรคภัยไข้เจ็บชื่อเสียงอำนาจ คุณหมอสวมเป็นแบบอย่างของผู้ที่มีจิตใจ
ที่ลุ่มลึก สามารถที่จะพบความสุขภายใน ทำให้ท่านสามารถประกอบกิจการงาน
ให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ แม้ว่าท่านจะมีชีวิตที่ไม่สะดวกสบายนักแต่ท่าน
ก็มีความสุขกับชีวิตที่เรียบง่าย

คนเราจะมีความสุขกับชีวิตที่เรียบง่ายก็เพราะว่ามีความสุขภายใน ความสุข
จากจิตที่เปี่ยมไปด้วยเมตตา ความสุขจากการทำประโยชน์ทำความดี จนเกิดปิติ
และความภาคภูมิใจในชีวิต และเมื่อพอใจกับชีวิตที่เรียบง่ายแล้วเราก็ก้มไม่พ่าย
แพ้ต่อแรงยั่วหรือสิ่งกระตุ้นเร้านอกตัวที่เรียกว่า โลกธรรม ไม่ว่าจะทรัพย์สินเงิน
ทอง เกียรติยศ สถานภาพ ชื่อเสียง คำยกย่องสรรเสริญ หรือความสุขทางกาย
เมื่อไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรม เราก็สามารถที่จะบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อ
เพื่อนมนุษย์ได้อย่างเต็มที่ ไม่ถูกครอบงำด้วยความเห็นแก่ตัว คิดเห็นแต่ประโยชน์
ส่วนตนเพื่อหวังจะมีความยิ่งใหญ่ร่ำรวยอย่างที่ใครๆปรารถนาอีก นี่คือผลแห่ง
การมีความลุ่มลึกในจิตใจซึ่งให้ความสงบเย็นเป็นรางวัล ทำให้สามารถที่จะมั่นคง
ในวิถีแห่งอุดมคติได้

บ่อยครั้งคนที่ทำความดีก็มีความหวั่นไหวว่าทำไมฉันทำความดีแล้วชีวิตฉัน
ถึงไม่เจริญ ทำไมถึงไม่มั่งคั่งร่ำรวย ทำไมถึงไม่มีคนยกย่องสรรเสริญ อันนั้นเป็น
เพราะว่าเขาขาดมิติแห่งความลุ่มลึกทางจิตใจ เพราะว่าถ้ามีความลุ่มลึกทางจิตใจ

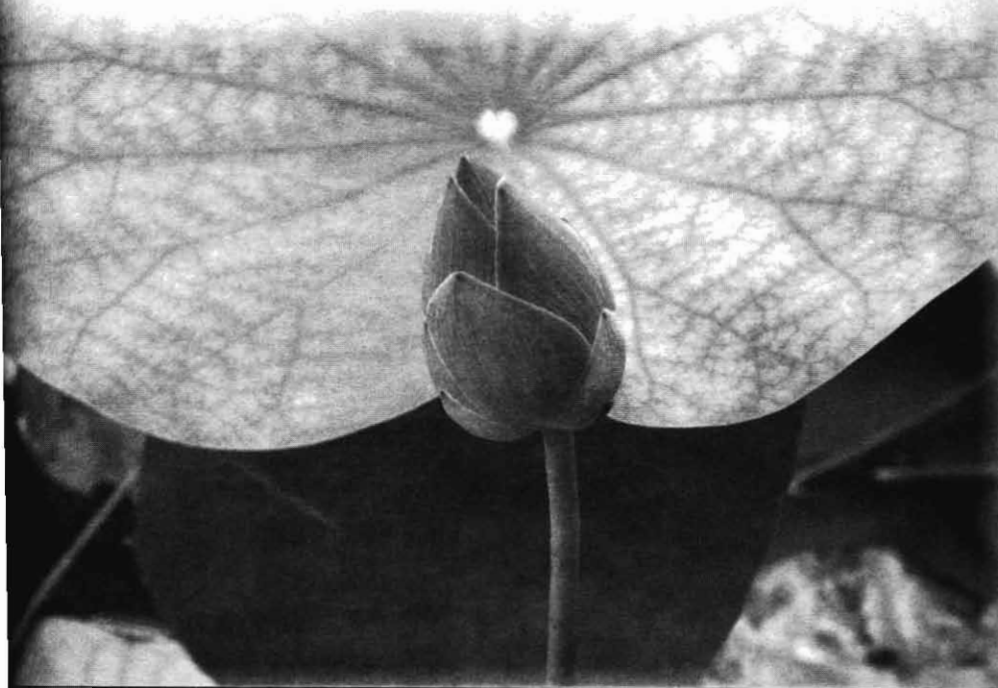
แล้วก็จะไม่กังวล ไม่วิตก ไม่อนาทรร้อนใจที่ชีวิตนั้นไม่ประสบความสำเร็จอย่างที่โลกปรารถนา เพราะว่าได้มีความสุขความสงบเย็นเป็นรางวัล มีความพึงพอใจที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์และเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย

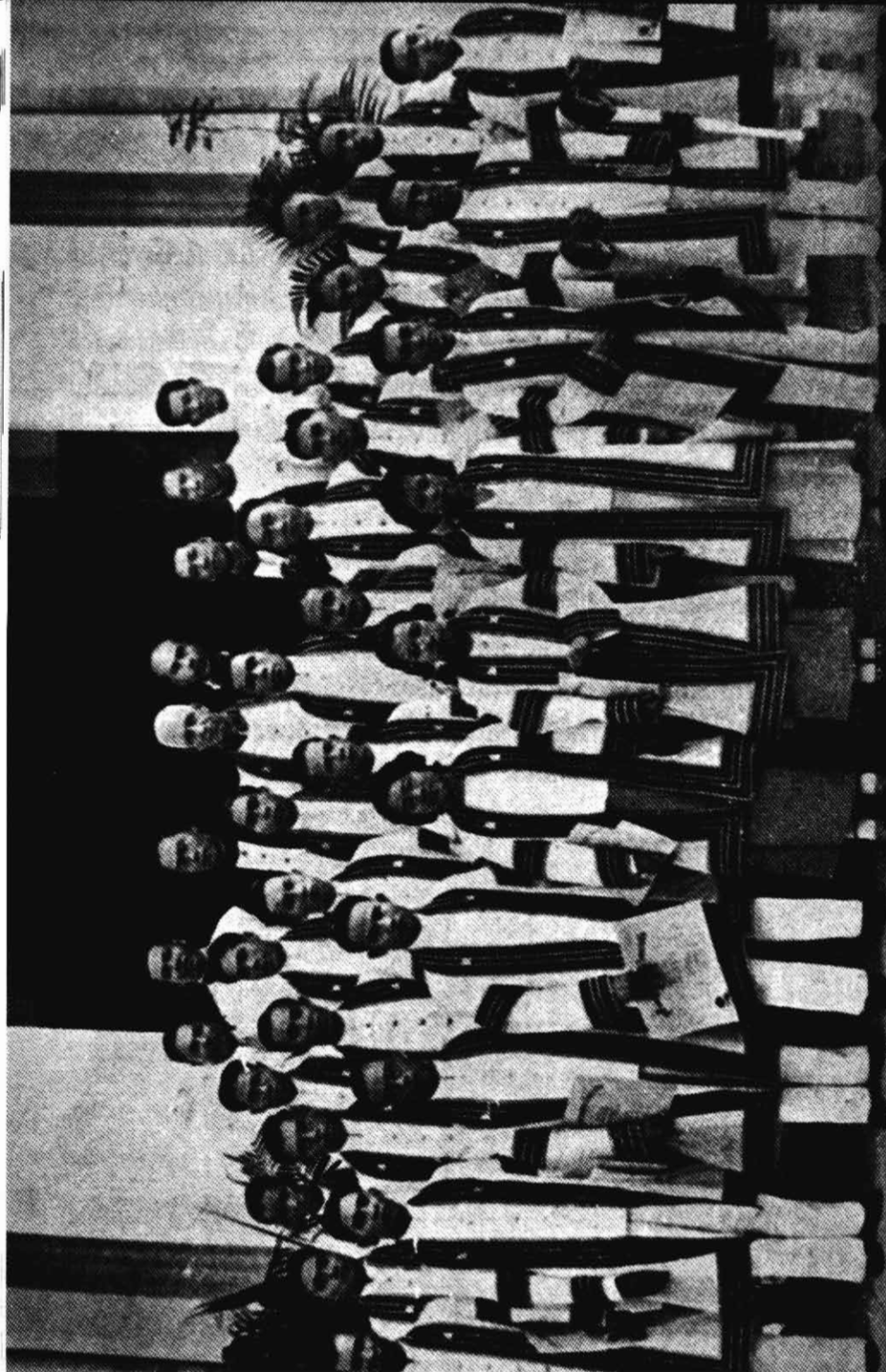
ถ้าหากว่าคนเรามีทั้งสามมิตคือมิตที่มีชีวิตที่ยืนยาว มีจิตใจที่กว้างขวางและมีภาวะภายในที่ลุ่มลึก เราก็สามารถบำเพ็ญประโยชน์ให้เกิดขึ้นอย่างมากมายทั้งแก่ตนเองและแก่ผู้อื่น ทำให้ได้พบกับชีวิตที่ดั่งงามสมบูรณ์พร้อม อย่างที่ท่านอาจารย์พุทธทาสได้ให้นิยามสั้นๆว่า ชีวิตที่ดีคือชีวิตที่สงบเย็นและเป็นประโยชน์ ชีวิตที่สงบเย็นและเป็นประโยชน์นั้นไม่ต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานก็ได้ แม้จะอายุไม่ยาวแต่เราก็สามารถทำชีวิตนี้ให้เป็นชีวิตที่สงบเย็นและเป็นประโยชน์ได้ แต่หากมีชีวิตยืนยาวก็ยิ่งช่วยทำให้มีประสบการณ์มากพอเพื่อบ่มเพาะจิตใจให้เกิดความลุ่มลึกและสามารถใช้ประสบการณ์นั้นให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ อย่างไรก็ตามในทางพุทธศาสนาถือว่าไม่มีอะไรที่สำคัญเท่ากับการทำความดีให้เกิดทั้งประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านได้ ส่วนกาลเวลาหรืออายุนั้นแม้จะสั้นก็ไม่ใช่เป็นเรื่องที่น่าวิตก และเราก็ไม่ควรที่จะปรารถนาหรือกังวลว่าชีวิตจะยืนยาวหรือไม่เพราะว่ามันเป็นเรื่องที่ไม่เที่ยงไม่แน่นอน แต่ขอให้เราใช้ชีวิตในแต่ละวันอย่างมีคุณค่า ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท พร้อมทั้งจะทำความดี ทำปัจจุบันให้ดีที่สุด เปิดใจรับรู้ความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์และใช้ศักยภาพที่มีอยู่เพื่อประโยชน์สุขของผู้คนทั้งที่อยู่รอบข้างและกระจายออกไปสู่ผู้คนที่อยู่แหวดล้อมรวมทั้งไปสู่ผู้คนในสังคมที่กว้างขวาง

คุณหมอสเสริม พริ้งพวงแก้วเป็นตัวอย่างบุคคลที่เริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ เริ่มต้นจากจุดที่ตัวเองถนัดคือด้านการแพทย์แล้วขยายการกระทำออกไปอย่างกว้างขวาง เปรียบเสมือนคลื่นที่เริ่มจากจุดเล็กๆ แล้วแผ่กระจายวงออกไปกว้างขึ้น กว้างออกไปเรื่อย ๆ หากว่าเราเริ่มต้นอย่างที่ท่านได้เป็นแบบอย่างแก่เรา โดยเริ่มจากจุดเล็ก ๆ จากจุดที่เราถนัดแล้วขยายผลงานออกไปให้กว้างขวางโดยอาศัยปัญญาและกรุณา รวมทั้งอาศัยประสบการณ์ที่ได้เก็บเกี่ยวสั่งสมมาและแปรให้เกิดประโยชน์

ก็จะทำให้เกิดอานิสงส์อย่างกว้างขวาง ถึงพร้อมซึ่งประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน
อาตมภาพได้ใช้เวลามาพอสมควรสำหรับการกล่าวสัมโมทนาียกตา ขอ
อนุโมทนาทุกท่านที่ได้มาร่วมกันทำสิ่งที่เป็นมงคลสูงสุดในวันนี้ ขอให้พวกเราได้
พร้อมใจน้อมรำลึกถึงคุณงามความดีของคุณหมอเสม พริ้งพวงแก้ว ซึ่งเป็น
ปูชนียบุคคลของเราเพื่อให้ท่านมีพลาณามัยและได้พบกับความสุขใจในทุกขณะที่
ท่านมีชีวิตอยู่ร่วมกับเรา

พร้อมกันนี้ก็ขออัญคุณพระศรีรัตนตรัยอำนวยการให้ทุกท่านที่มาประกอบสิ่ง
ที่เป็นมงคลในวันนี้ได้มีอายุ วรรณะ สุขะ พละ ได้เจริญอกงามในธรรมและมี
กำลังในการบำเพ็ญคุณงามความดีให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางด้วยปัญญา
และกรุณา และเพื่อให้เกิดความลุ่มลึกในจิตใจจนกระทั่งได้พบกับความสงบเย็น
อันเป็นผลและรางวัลแห่งการทำคุณงามความดีอย่างยั่งยืนยาวนานตลอดไป

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

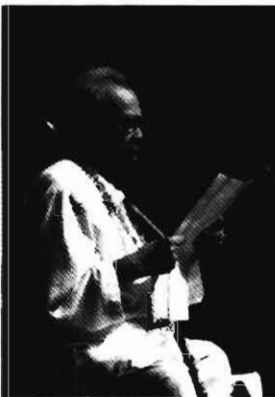
อักษรไทย

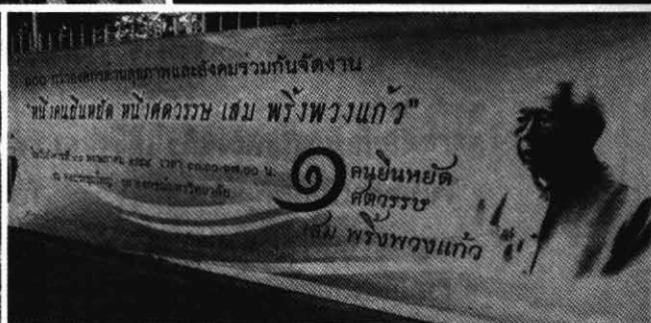
อักษรไทย

อักษรไทย

อักษรไทย

๗๐ ๑๐๐ ปี เสริม พริ้งพวงแก้ว

โคลงสดดี ชีวิตและเกียรติยศยิ่ง
ของคำสตราจรรย์
นายแพทย์เสริม พริ้งพวงแก้ว
โดย ท่านองคار กลียาณพงศ์

๑
◎ กราบทูลกระหม่อมแก้ว ขจัดทุกข์ แผ่นดิน
บิดาแห่งสาธารณสุข เสน่ห์เหล่า
เกิดการแพทย์ศาสตร์ยุค บุกเบิก "ศิริราช"
ปราชญ์เปรื่องแพทย์เจ้าฟ้าฯ เก่งกล้าสยามขวัญฯ

๒
◎ เสริม พริ้งพวงแก้ว เก่ง รัตนบุรุษ มนุษย์มณี
ใจเมตตาเพื่อนมนุษย์ ทิวหน้า
แพทย์ศาสตร์เปรื่องปราชญ์ดุจ ครูเทพ ไผทสยาม
งามเกียรติยศเก่งกล้า ปาวฟ้าอัณชลี ฯ

๓
◎ จบปริญญาแพทย์แล้ว ปฏิบัติ ชัยโชค
สู้่อหิวตกรโรค ห่าร้าย
อัมพวันช่วยมนุษยโลก สลายโศก โรคหาย
นฤมิตโรงพยาบาลไว้ ต่อสู้ภัยอันตราย ฯ

๕
๐ เมฆสร้างฝนช่วยข้าว
แพทยศาสตร์สร้างวีรบุรุษ
ใจกุศลวิเศษบริสุทธิ์
เพลินเกียรติยศเพริศแพรว

เลี้ยงมนุษย์ โลกแล
แพทย์แก้ว
ช่วยมนุษย์ชาติเจริญ
เลิศแล้วมนุษย์มณี ๗

๕
๐ เชียงราย ฝากเสน่ห์ไว้
กู้ชีพประชาราษฎร์
สาธารณสุขชาติ
ยิ่งใหญ่แพทย์เก่งกลัว

งานแพทย์ พิเศษศาสตร์
หัวหน้า
เกียรติยศ
เพื่อหล้าเกษมศานต์ ๗

๖
๐ เสม พริ้งพวงแก้ว เก่ง
ประโยชน์ประเทศชาติ
เสียสละอย่างครูปราชญ์
พลีชีพมีแต่ให้

แพทยศาสตร์
รับใช้
กัมปนาท ความดี
ศิษย์ให้บูชา ๗

๗
๐ ดุษฎีบัณฑิตแก้ว
จุฬาราช มหิตลข เอกราช
เมตตาดต่อปวงราษฎร์
เรื่องชื่ออุโฆษเก่งกล้า

๘
๐ หฤทัยปลุกมิ่งไม้
รุ่งสติปัญญาญาณ
เห็นโลกทั่วจักรวาล
ฉานผ่องใสไหวฟ้า

๙
๐ เจตนาโลกอ่อนน้อม
เพาะหน่อมมนุษย์วิจารณ์ญาณ
ประโยชน์เพื่อวิเศษวิศาล
ลบโศกตันหาแห่ง

แพทยศาสตร์ กิตติมศักดิ์
รุ่งฟ้า
ปราชญ์เปรี๊ยะ เลื่องลือ
แหล่งหล้าอัญชลี ฯ

สุคันธมัลย์ วิจัยวิจารณ์
สว่างจ้า
ชีวิต วิญญาณ
หลุดหล้าเลยสวรรค์ ฯ

เจตนา จักรวาล
สว่างแจ้ง
เกษมสุข สันติโลก
เร่งแล้งอวิชา ฯ

๑๐ ๐ นำ ไสแควใหญ่่น้อย
นึ่ง วังวนเหวลึก
ไหล เอื่อยบ่อีกทีก
ลึก สติปัญญาไซรั

ดงดึก หิมวันต์
อยู่ได้
สงบเสงี่ยม ดังฤ
ซ่อนไว้โพธิญาณ ๗

๑๑ ๐ นำ ใจพุทธผ่องแผ้ว
นึ่ง ดิ่งมโนคติสุด
ไหล วิจัยเพ่งวิจารณ์ดูจ
ลึก แก่นโลกคิดพัน

คิดวิสุทธิ์ ยุติธรรม
ลึกสัน
สุรย์สว่าง ดินแดน
แก่นฟ้านรกสวรรค์ ๗

๑๒ ๐ เจริญศรีสวัสดิ์ วิเศษไว้
พลังเสน่ห์โพธิญาณหวาน
พุทธธรรมช่วยกรรมฐาน
ผ่านวิภูฏสังสารหน้า

ชีวิต วิญญาน
สว่างจ้า
งานทิพย์ นิรพาน
กว่าฟ้ามไหศวรรย์ ๗

โคลงสดดี ครีตตวรราชหม่อมเส่ม โดย เหนาวรรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

- ๑ สวัสดิการกรมหม่อมเส่ม ๑
- ๑ สวัสดิการกรม มิ่ง
หม่อมเส่ม พริ้งพวงแก้ว
สูงศักดิ์ ยิ่งสูงแฉวง
ให้ทหารและบุตร
- ๑ งานหม่อมเจ้าศักดิ์สิทธิ์
ให้ข้าราชบริพาร
ลาบ แลกรรณ
สุระ พละ เวชยธรรม์
- ๑ ขึ้นหม่อมดมทัตน์
เป็นสุโสดกรมหม่อม
ปรากฏให้กษัตริย์
ดุจดกรมและกรมด
- ๑ เสด็จ "เส่มศักดิ์ยศ"
เป็นองราชเป็นบุรุษย์
โคกเจ้า หม่อมเจ้า
สุจริตเจ้า เจ้า หม่อมเส่ม. ๗๗๐๓
๑๓๐๓๗ พงษ์ไพบูลย์

หนึ่งคนยืนหยัด หนึ่งศตวรรษ เล่มพริ้งพวงแก้ว

ขับร้อง หงา คาราวาน
คำร้อง-ทำนอง-สมานเสียง ไก่ แมลงสาบ
ดนตรี ยีเดกิ โมริ

หนึ่งคนยืนหยัด หนึ่งศตวรรษ เล่มพริ้งพวงแก้ว
ประกาศเกียรติแน่แน่ว ประจักษ์แล้วผลความดี
วีรกรรมผู้สร้างสรรค์ ผู้สร้างงานอันมากมี
ยืนหยัดในชีวิต สู้รอบปี เล่ม พริ้งพวงแก้ว

*ตำนานเลือดนักรู้ เรื่องรองอยู่อย่างวาวแวว
ส่องแสง พริ้งพราวแพรว ดุจดั่งแก้วเจียรระโน
หนทางคนทำทาง ไม่จิตจางร้างแรมไกล
หมิ่นแสนผู้ยากไร้ ประทับไว้ในใจชน

ดนตรี:

**ปฏิรูป ยิ่งใหญ่ ตั้งมั่นหมายได้เกิดผล
จากกระทรวงสู่ปวงชน ทุกแห่งหนสุขทั่วไทย
จากหม่อมเมืองสู่บ้านนอก จากชอยชอกสู่แดนไกล
โรงพยาบาล อนามัย พ่อเสมอได้ คิดเพื่อเรา

หนึ่งคนยืนหยัด หนึ่งศตวรรษ เล่มพริ้งพวงแก้ว
ประกาศเกียรติแน่แน่ว ประจักษ์แล้วผลความดี
วีรกรรมผู้สร้างสรรค์ ผู้สร้างงานอันมากมี
ยืนหยัดในชีวิต สู้ร้อยปี เล่ม พริ้งพวงแก้ว

ประกายไฟศรัทธา

ขับร้อง สุรินทร์ อีสมันยี คีตาณชลี
โปรแกรม-ดนตรี โอ๊ะ นวภาพ
ขอ / ร้องประสาน น้องน้ำ
ฮาโมเนียม อีสมันยี คีตาณชลี
คำร้อง-ทำนอง ไก่ แมลงสาบ

20 เมษายน 2554

เมื่อรุ่งอรุณได้ส่องแสงเรืองรอง
ชนทั้งผองย่อมเรืองรองศิวิไล
อุดมการณ์อันงดงามนี้มอบให้
จากหัวใจผู้รับใช้ชาติมวลชน

เส้นทางลำบากงานแสนเข็ญ
ทุกข์ลำบากไม่ย่อท้อจักยอมทน
อุปสรรคขวากหนามคุกคามตน
ใช้เหตุผลใช้ปัญญามีล้ำแรง

มีชีวาเกิดมาเพื่อชีวิต
ใช้ความคิดให้ความรู้คู่จิตแกร่ง
จึงทุ่มเทหมั่นแรงใจให้เต็มแรง
ความเข้มแข็งจุดประกายไฟศรัทธา

จึงทุ่มเทหมั่นกายใจให้เต็มแรง
เสมอคือแสงจุดประกายไฟศรัทธา

พ่อเสมอ พริ้งพวงแก้ว

คำร้อง-ทำนอง-ขับร้อง โกะ แมลงสาบ
โปรแกรม-ดนตรี ไอ้ะ นวภาพ
17 เมษายน 2554

*เกียรติประวัติแพทย์ไทย ผากไว้ให้คนรุ่นหลัง
ชีวิตและผลงาน ของศาสตราจารย์ นายแพทย์เสมอ พริ้งพวงแก้ว
เป็นนักคิดนักสร้าง ผู้นำทางเพริดแพร้ว
ปฏิบัติไว้เป็นแนว เลิศแล้วผู้สร้างธรรม
คิดกว้างลึกซึ้ง คิดชัดและก้าวล้ำ
หนึ่งผู้ฉลาดทำ คือผู้ดงามสร้างสรรค์ไทย

สุขภาพกายจิต ทุกชีวิตสดใส
สังคมปลอดภัย สใใจบ้านเมือง
ชื่อสัตย์อดทน อ่อนน้อมต่อมตนลือเลื่อง
พ่อเสมอผู้ประเทือง ให้ร่องเรื่องสังคมใหม่

*เกียรติประวัติแพทย์ไทย ผากไว้ให้คนรุ่นหลัง
ร้อยปีสร้างผลงาน คุณูปการ พ่อเสมอ พริ้งพวงแก้ว

ดนตรี

เสมอมาบอกเขต เปรียบพ่อเสมอหลักคงไว้
บอกเขตธรรมสังคมไทย มิให้กล้ากราบเหล่าทรชน
ร่วมปกป้องคนดี พรหมวิหารสี่ในใจตน
อุดมการณ์เพื่อมวลชน ผู้ทุกข์ทนคนร่วมทาง

๘๐ ๑๐๐ ปี เสริม พริ้งพวงแก้ว

คำกล่าวของอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล

ในพิธีเปิดงาน

๑ คนยืนหยัด
ศตวรรษ
เสมอ พริ้งพวงแก้ว

ฯพณฯ อานันท์ ปันยารชุน ศาสตราจารย์
นายแพทย์ประเวศ วะสี และท่านผู้มีเกียรติ
ทุกท่าน

ศาสตราจารย์ นายแพทย์เสมอ พริ้งพวงแก้ว เป็นแพทย์
ต้นแบบผู้มีคุณูปการต่อสังคมไทย มิแต่เฉพาะในด้านการแพทย์ สาธารณสุขและ
การพัฒนาสุขภาพอนามัยเท่านั้น แต่ยังมีผลงานเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง
ทั้งในด้านการเมือง การศึกษา และการพัฒนาสังคม ท่านจึงมีบทบาทที่
หลากหลายและได้รับความเคารพนับถือจากผู้คนในแวดวงต่างๆ ท่านเป็นครูที่
ลูกศิษย์ศรัทธาและเคารพรัก เป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญที่โลกยอมรับ เป็นผู้บริหารที่
มองการณ์ไกล เป็นนักคิดที่ล้ำหน้ายุคสมัย เป็นนักปฏิบัติที่มุ่งประโยชน์ของ
สาธารณชน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดำรงตนเป็นตัวอย่าง เป็นร่มเงาให้คน
รุ่นหลังได้อาศัยเติบโต และเป็นแรงบันดาลใจให้คนรุ่นต่อๆ มา ในการดำเนินชีวิต
อย่างมีอุดมการณ์เพื่อสังคม

ชีวิตและผลงานของศาสตราจารย์ นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว เป็นเรื่องราวทรงคุณค่า ที่ชนรุ่นหลังควรได้ศึกษา เพราะไม่เพียงเป็นชีวิตในช่วงการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เช่น โรงเรียนแพทย์ในยุคแรก หรือการปฏิรูประบบสาธารณสุข แต่ชีวิตท่านยังเป็นตัวอย่งการทำงาน ที่สร้างแรงบันดาลใจ และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการไปปราบอหิวาตกโรคที่อัมพวา เมื่อเรียนจบจากโรงเรียนแพทย์ การเป็นผู้บริหารคนแรกของโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ที่จังหวัดเชียงราย ซึ่งร่วมกันสร้างโดยการระดมเงินบริจาคจากชาวบ้าน การริเริ่มระเบียบเงินบำรุงของโรงพยาบาลที่ส่งผลจนถึงปัจจุบัน การก่อตั้งธนาคารเลือดแห่งแรกในประเทศไทย การปราบชิฟิลิสที่ระบาดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ บทบาทของท่านในสงครามเชียงตุง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหญิง และผู้ก่อตั้งโรงพยาบาลเด็ก การผ่าตัดแผลสยามรายแรกของประเทศไทยที่โรงพยาบาลเด็ก ที่ได้สร้างชื่อเสียงไปทั่วโลก รวมทั้งบทบาททางการเมือง เมื่อครั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ที่ได้บุกเบิกสร้างโรงพยาบาลในภูมิภาค ริเริ่มงานสาธารณสุขมูลฐาน ให้กำเนิดนโยบายแห่งชาติทางด้านยา บัญชียาหลักแห่งชาติ เป็นต้น รวมทั้งสนับสนุนและโอบอุ้มองค์กรเอกชน เพื่อการพัฒนาให้มีบทบาทในสังคมไทย

ในวาระที่ท่านมีอายุครบ ๑๐๐ ปีในวันนี้... วันอังคารที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ บุคคล องค์กร และสถาบันต่างๆ ได้ร่วมกันกับญาติพี่น้องและลูกหลานของท่าน จัดงาน “หนึ่งคนยืนหยัด หนึ่งศตวรรษเสม พริ้งพวงแก้ว” ขึ้น เพื่อแสดงมุทิตาจิต และเพื่อเผยแพร่ประวัติชีวิตและการทำงานของท่าน ให้ชนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ และสืบสานปณิธานและอุดมการณ์ของท่าน ให้ดำรงคงอยู่ในสังคมไทยตลอดไป.

คำกล่าวปิดงาน

๑ คนยื่นหยัด ศตวรรษ เล่ม พริ้งพวงแก้ว

อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (ส. ศิวรักษ์)

ท่านทั้งหลายได้รับฟังถ้อยคำที่ยกย่องเชิดชูท่านอาจารย์หมอเสม พริ้งพวงแก้ว มาแล้วครึ่งวัน ท่านได้ฟังทั้งจากกวี นักวิชาการ ศิษยานุศิษย์ จะขาดคนสำคัญไปก็เพียงคนเดียว คือ อดีตนายกรัฐมนตรีนั่งจำต้องลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศ

แต่ที่จริงถือได้ว่าท่านอาจารย์หมอเสม เป็นปูชนียบุคคลคนหนึ่ง ร่วมสมัยที่สำคัญยิ่งของเรา แม้คนในสังคมส่วนใหญ่จะไม่แลเห็นคุณค่าของท่านเท่าที่ควรก็ตาม แต่อย่างน้อยในวงการของพวกเรา ซึ่งรวมถึงหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นเจ้าภาพจัดงานเนื่องในชาตกาลครบศตวรรษของท่านในวันนี้ ก็มีมากและหลากหลายพอ และแต่ละหน่วยงานนั้นๆ ยังประกอบไปด้วยผู้คนที่ยืนหยัดอยู่ข้างคุณงามความดี ทั้งบางคนยังมีความกล้าหาญและจริยธรรม ถึงกับไม่กลัวกับการเสี่ยงชีวิต เพื่อทำทนายอำนาจอันเป็นธรรม นอกเหนือไปจากหลายท่านที่ดำรงชีวิตอย่างสมถะ เช่น ท่านอาจารย์หมอเสม โดยช่วยเหลือเกื้อกูลสังคมทางด้านความดี ความงามและความจริง อย่างไม่หวังชื่อเสียงและเกียรติยศใดๆ

ทั้งหมดนี้พวกเราล้วนได้รับแรงบันดาลใจมาจากท่านอาจารย์หมอเสมด้วยกันแทบทั้งนั้น แม้เราจะดำเนินชีวิตและบำเพ็ญกรณียกิจต่างๆ ได้ไม่ถึงส่วน

เสี่ยวของท่าน แต่คุณูปการที่ท่านมอบให้เรา ทั้งทางตรงและทางอ้อม นับว่าเป็น
 ผลงานภาพที่สำคัญยิ่งนัก

ท่านได้ฟังถ้อยคำมาจากหลายท่านแล้ว แล้วจะมีอะไรมาให้ข้าพเจ้ากล่าว
 ปิดท้ายอีกเล่า ทั้งนี้ท่านอาจารย์หมอเสม ยังขอร้องข้าพเจ้าไว้ด้วยว่า ถ้าข้าพเจ้า
 จะพูด ขออย่าได้พูดปากเปล่า ให้เขียนมาอ่านให้ฟังกัน เพราะท่านเกรงโอรุภัย
 ของข้าพเจ้า จึงอาจต้องคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอีกก็เป็นได้ และทุกครั้งที่
 ข้าพเจ้าต้องคดีดังกล่าวหรือเผชิญกับโลกธรรมในทางลบ ท่านอาจารย์หมอเสม
 จะกรุณาหาทางช่วยเยียวยาแก้ไขให้เสมอๆ มา ไม่แต่ในทางการแพทย์ อาจรวม
 ถึงในทางธรรมะและในทางสังคมการเมืองอีกด้วย ดังเชื่อว่าคนอื่นๆ ที่ได้รับ
 อนุเคราะห์จากท่านยิ่งกว่าข้าพเจ้า ย่อมมีอีกมิใช่น้อย ปาฐกถา กวีเยย และ
 นกอกิปรายเยย ล้วนพูดถึงอาจารย์เสม มากมาแล้วและเชื่อว่า จะบรรยายคุณงาม
 ความดีอีกต่อไปเท่าไร เท่าไร ก็ได้

หากในที่นี้ ข้าพเจ้าขอสรุปสาระสำคัญของท่านอาจารย์หมอเสม ในแง่มุมมอง
 ของข้าพเจ้า กล่าวคือ ท่านเป็นพุทธศาสนิกก่อนอื่นใด ทั้งๆ ที่คนไทยส่วนใหญ่
 มักอ้างว่านับถือพระพุทธศาสนา แต่พุทธศาสนาสำหรับชาวไทยส่วนใหญ่นั้น คือ
 พิธีกรรม และงาน ๑๐๐ ปีชาติกาลท่านอาจารย์เสมคราวนี้ ก็มีพิธีกรรมทางฝ่าย
 พุทธแต่ตอนเช้า ทั้งๆ ที่พิธีกรรมดังกล่าว เกือบสื่อสาระมายังชาวพุทธไทยร่วม
 สมัยไม่ได้เอาเสียเลย อาจมีคุณประโยชน์ก็ตรงที่พอพระฉันภัตตาหารแล้ว เราก็
 จะได้รับประทานอาหารร่วมกัน

ถ้าเราจับสาระแห่งพุทธพิธีได้ เราน่าจะตราไว้ว่า ประการแรก คือการรับ
 ไตรสรณคม ซึ่งหมายความว่าเราถือเอา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ซึ่งเป็น
 สิ่งประเสริฐสุดสำหรับเรา ว่าเป็นที่พึ่งอันสำคัญยิ่งสำหรับเรา โดยเราอาจเข้าถึง
 กับการตื่นอย่างพระพุทธรูปก็ได้ เราอาจเข้าไปแนบสนิทกับคุณงามความดีสูงสุด
 อย่างพระธรรมก็ได้ โดยเราอาจดำเนินชีวิตอย่างเป็นชุมชนที่ถือเอาความ
 เสมอภาคเป็นเนื้อหามีภราดรภาพเป็นแกนกลาง เพื่อให้เราเข้าถึงเสรีภาพจาก
 ความโลภ โกรธ หลงอย่างพระอริยสงฆ์ก็ได้

ถ้าเราเข้าถึงสาระของการรับไตรสรณคมได้ ชีวิตเราจะมีความหมายยิ่งนัก ชีวิตเราย่อมจักไม่เป็นไปเพียงเพื่อทรัพย์สินศฤงคาร หรือยศศักดิ์อัครฐาน หรือ การแก่งแย่งแข่งดีกันทั้งที่มักเป็นไปอยู่ในสังคมกระแสหลัก อย่างน่าสมเพช เวทนายิ่งนัก

อาจารย์หมอเสม ท่านถือเอาพระรัตนตรัยเป็นนิรันดัตถ์บุญเขต อย่างยากกว่า ที่คนทั่วๆ ไปเข้าใจได้ ตั้งจะเห็นได้ว่าท่านเติมไปด้วยการให้ ยิ่งกว่าการรับ ท่านเติมไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพแทนความโกรธ ความเกลียด และท่านเติมไปด้วย ปัญญาที่รับรู้อะไรๆ อย่างเป็นองค์รวม อย่างไม่แยกเป็นเสี่ยงๆ ดังวิทยาการ กระแสหลักในโลกสมัยใหม่

อาจารย์หมอเสมดำเนินตามรอยพระบาทพระบรมศาสดา ซึ่งทรงเป็นทั้งครู เป็นทั้งแพทย์ ทางนิกายวัชรยาน เขามีพระพุทธรูปปางพระโภกษัยครูไว้กราบ ไหว้ บูชา เพื่อเตือนพุทธศาสนิกว่า พระบรมศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้า นั้น ทรง เป็นทั้งแพทย์และเป็นทั้งครู คือครูที่เรียนจากตนเองด้วย เรียนรู้จากผู้อื่นด้วย และเรียนจากธรรมชาติด้วย ผู้ที่ถึงพร้อมในการเรียนรู้ย่อมอยู่ในสถานะที่พร้อม จะเป็นผู้สอน หากจักไม่สอนเกินความรู้หรือประสบการณ์ของตน โดยความรู้หรือ วิชานั้นย่อมคู่ไปกับจรณะหรือการประพฤติปฏิบัติที่เป็นคุณประโยชน์ด้วยเสมอไป การสอนตามตำรา ดังการสอนตามกระแสหลัก หรือสอนอย่างทำอีกอย่าง ย่อม ให้โทษยิ่งกว่าให้คุณ และถ้าครูปราศจากองค์คุณของความเป็นคนที่พร้อมจะให้ พร้อมจะเรียนรู้ พร้อมจะอ่อนน้อมถ่อมตนแล้วไซ้ ครูพวกนี้ให้โทษยิ่งกว่าให้คุณ

แพทย์ก็เช่นกัน คำๆ นี้เป็นไวพจน์กับวิหะ คือความรู้ที่แท้ ซึ่งภาษาบาลี ใช้คำว่า วิชชา อันตรงกันข้ามกับ อวิชชา ความหลง ความยึดถืออย่างผิดๆ หรือ อย่างเป็นเสี่ยงๆ โดยอ้าขามปาก ว่าตนเรียนรู้มาดีกว่าคนอื่น สูงส่งกว่าคนอื่น ยิ่งไปซุบตัวมาจากต่างประเทศมาด้วยแล้วยิ่งมากำเริบเสิบสานยิ่งนัก และยิ่ง แพทย์มีอคติมานะเช่นนี้บวกไปกับอวิชชาซึ่งยึดมั่นว่าจำเพาะความรู้ในแวดวง ของพวกตนเท่านั้นคือคำตอบ คือเหตุแห่งหายนะ โดยไม่จำเป็นต้องเอ่ยถึงเอาเลย

ก็ได้ว่า แพทยศาสตร์สยบอยู่กับลัทธิทุนนิยมและบริโคนิยมมากเพียงใด โดยไม่ต้องเอ่ยว่าบรรษัทฯและบริษัทที่ควบคุมเครื่องยนต์กลไกในสิ่งนี้อ้างถึงความทันสมัยต่างๆ ในทางการแพทย์สมัยใหม่นั้น นับว่าเป็นอันตรายในวงการแพทย์อย่างมหันต์

เมื่อใดแพทย์แลเห็นอาชีพของตนเป็นส่วนเสียความรู้ ซึ่งมักถูกผนวกเอาไว้กับอวิชาแล้วไซ้ร้ นั้นแหละเขาอาจจะเกิดมโนการขึ้นได้ว่า ความเป็นมนุษย์ของเขาสูงส่งมากกว่าความเป็นแพทย์ โดยเขาน่าจะต้องตราต่อไปได้เลยว่า อวิชาหรือโมหะจริตนั้นมักโยงไปถึงโลภะจริตที่ทำให้หมอมักร่ำรวยเกินคนธรรมดาสามัญทั่วไป โดยไม่ต้องเอ่ยถึงก็ได้ว่าการแพทย์สมัยใหม่โยงไปถึงโทสะจริตด้วย มักจะเห็นได้ว่า นายแพทย์มักเข้าไปมีบทบาททางสถานการณ์ต่างๆ มิใช่น้อย เช่น พวกกันไปเป็นอธิการบดีตามมหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นต้น โดยเป็นที่รู้กันใหม่มา การบริหารจัดการนั้นๆ ทำให้เขาตกอยู่ใต้โทสะจริต ซึ่งโยงไปถึงโลภะจริตและโมหะจริตพร้อมๆ กันไป

นายแพทย์ชั้นนำอีกไม่น้อย ก็เข้าไปข้องแวะกับนักการเมือง นักการทหาร อย่างรู้ตัวกันทั่วพร้อมเพรียงกัน ตระหนักกันบ้างไหม หาไม่นายแพทย์บางคนก็เตรียมตนไม่สำเร็จก็เตรียมให้หายาทไปเอาดีทางการเมืองเอาเลย จะไม่ขอเอ่ยถึงใครในปัจจุบัน

การกล่าวปิดงานนั้น ควรมีบทสรุป และข้าพเจ้าต้องการเปิดประเด็นทั้งหลายให้ไว้ นำกลับไปคิดนึก ตรึกตรอง เพื่อหาสาระกับชีวิตของตัวเอง และถ้าท่านพิจารณาวิถีชีวิตของท่านอาจารย์หมอเสมได้ชัด ก็ย่อมถือได้ว่าท่านเห็นแบบอย่างในที่ท่านอาจารย์หมอเสมเป็นทั้งครูและเป็นทั้งแพทย์ โดยที่ท่านเป็นมนุษย์ที่พยายามสนิทแนบแน่นกับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แทบตลอดชีวิตของท่าน อันยืนยาวจนครบศตวรรษในวันนี้ สวัสดิ์.

๑ คนยืนหยัด
ศตวรรษ
เสมอ พริ้งพวงแก้ว

น้อยคนที่จะมีชีวิตยืนยาวถึงหนึ่งศตวรรษ แต่น้อยคนยิ่งกว่า
ที่จะยืนหยัดในอุดมคติ และอุดมการณ์เพื่อสังคม
ได้อย่างมั่นคงตลอดหนึ่งศตวรรษที่มีชีวิตอยู่ ...

เมื่อถึงวาระอายุครบรอบ ๑๐๐ ปี ของท่าน ในวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔
ปีนี้ มีบุคคล องค์กร และสถาบันต่างๆ ร่วมกันกับญาติพี่น้องและลูกหลานของ
ท่านจัดงาน "หนึ่งคนยืนหยัด หนึ่งศตวรรษเสมอ พริ้งพวงแก้ว" ขึ้น ณ หอประชุม
ใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ในฐานะบัณฑิต คณะแพทย์ จุฬายา พ.ศ. ๒๔๗๘)
เพื่อแสดงมุทิตาจิต และเพื่อเผยแพร่ประวัติชีวิตและการทำงานของท่าน ให้คน
รุ่นใหม่ได้เรียนรู้ และร่วมกันสานต่ออุดมการณ์พัฒนาสังคมเพื่อประชาชน ต่อไป

เชิญ ขอเชิญ ผู้ใฝ่ฝันจะรังสรรค์สังคมไทย
เข้าร่วมขบวนการสานต่อหนึ่งศตวรรษยืนหยัด เพื่อสรรค์สร้างสุขภาพสังคม
อังคารที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔

เมื่อวันศุกร์ที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๔

(ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๘ ปีเถาะ พ.ศ. ๒๕๕๔)

พ่อเสมอ พริ้งพวงแก้ว ก็ละสังขาร เมื่ออายุ ๑๐๐ ปี ๑ เดือน ๘ วัน

ขอให้ท่านไปสู่สุคติ

เสม พริ้งพวงแก้ว
Sem Pring-Puang-keo
พระนคร

บุรุษผิวคล้ำ ร่างใหญ่ หวีผมแสกกลางโดยเส้นผมไม่กระดิกแม้แต่เส้นเดียว แต่งกายสมิทาเป็นเนิร์สไปไม่ได้ นอกจากผู้หลายคนเรียกกันว่า ลุงเสม. เสมพักตัวมาจากเทพศิรินทร์ กิริยามารยาทเรียบร้อยเย็บ ๆ ขริม ทำงานเอาจริงเอาจึงเป็นระเบียบ เพื่อน ๆ เห็นเสมนั่งอยู่กับโต๊ะหมกอยู่กับกองตำราเสมอ และแน่นอนในการเรียนเสมเป็นดาวเด่นหนึ่งของชั้น นอกจากการเรียนยังมิวิชาที่อดคิดมิได้ คือ ไวโอลิน และ เทปตันซ์ เห็นจะเป็นเพราะปีนี้เป็นปีสุดท้าย เราจึงเห็นเสมจับแควเกิดไล่ตุ๊กตาขโมกในตอนเย็นเสมอ ๆ เป็นนักซึกกะเยื่อคนหนึ่งของคุณแพทย์ ซึ่งไม่พ้นรางวัลที่สองสักคราว. เพื่อนร่วมชั้นหวังกันว่า เสมจะเป็นคนหนึ่งที่จะนำชื่อเสียงในทางแพทย์ มาสู่นิสิตรุ่น ๒๔๗๘ เสมสนใจในวิชาสุตาศาสตร์และนาฏเวทย์วิทยา. ความสุขุมใจเย็นของเขาอย่างน้อยคงจะช่วยเขามาก.

อายุ ๒๔ ปี
มัธยมบริบูรณ์ ร.ร.มัธยมวัดเทพศิรินทร์
พ.ศ. ๒๔๗๒
"ลุง"

อุดม โปษะกฤษณะ
Udom Poshakrishana
พระนคร

อุดมเป็นพี่ชายใหญ่ของโปษะกฤษณะอีกสองคนที่สำเร็จจากศิริราชป็นี่ พวกเราทุกคนเรียกเขา "พี่ตม" เพราะนอกจากความเป็นผู้ใหญ่แล้ว อุดมยังมีกล้ามเนื้อที่นากลัว และซ้อมความโตของเขาเสมอด้วยการต่อมวย ว่ายน้ำ และพายเรือ. และทีมซึกกะเยื่ออันไม่เคยพลาดที่ตมก็ทิ้งเขาเสียไม่ได้ เขาไม่สู้พอใจในความยุติธรรมของแอลงรูบีนี้นัก อุดมเป็นดาวเด่นหนึ่งในการเรียน เขาได้เหรียญรางวัลในการเป็นที่หนึ่งในแผนกสรีรวิทยา และแผนกพยาธิวิทยาถึงสองเหรียญ เขียนหนังสือไวและสวย โดดเด่นเขาจดโดยตรงจากปาฐกถาที่เป็นเรดไฟต์วัน ทำให้หลายคนเข้าใจว่าเขาไปทำโหนดใหม่เสมอ เขาฝากศิลปะของการเขียนภาพไว้ในหนังสือหลายแห่ง. ปีนี้เขาได้รับเลือกเป็นผู้แทนหอศิริราช ความโตของร่าง ความงามของหัวใจ และการมู๋อย่างไม่กลัวตาย เป็นลางบอกว่่าต่อไปอุดมจะเป็นอายุรแพทย์ที่รุ่น '๗๘ ภูมิใจอีกคนหนึ่ง.

อายุ ๒๕ ปี
มัธยมบริบูรณ์ ร.ร.มัธยมวัดเทพศิรินทร์
พ.ศ. ๒๔๗๒
"พี่ตม"

อายุกาล ผ่านวิถี สิ้นแผ่นดิน
 ได้รู้ ได้เห็น ได้ยิน สิ้นทุกสิ่ง
 รู้ดี-ชั่ว ถูก-ผิด รู้เท็จ-จริง
 รู้หยุดนิ่ง รู้ปล่อยวาง วางตัวตน
 เป็นเทียนทองส่องทาง กลางมืดมิด
 เป็นดาวเหนือ นำทิศ ในหาหน
 เป็นพ่อหมอ พ่อครู ปุชนิยบุคคล
 เป็นกุศล ดันธาร แห่งความดี
 แม้วันนี้ สี่ฟ้าไม่ทอง ผ่องอำไพ
 แม้ ประชาธิปไตย ยังริบหรี่
 ตราบเสมา ประชาไทย ยังคงมี
 ย่อมต้องถึง วันที่ ฟ้าสีทอง

วิชาขุณมี วันพฤหัสบดี
 ที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๐
 ดิถี ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖
 จักรกฤษณ์ ๖๕๕๐

ห้องสมุด ๑๐๐ ปี เลข หงษ์นางแก้ว

00007645

ร่วมจัดทำโดย

